

www.ldd.go.th

แผนการใช้ที่ดิน

ตำบลคลองเจ็ด

อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี ปี 2567

สถานีพัฒนาที่ดินปทุมธานี

สำนักงานพัฒนาที่เขต 1

กรมพัฒนาที่ดิน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

คำนำ

การจัดทำแผนการใช้ที่ดินดำเนินการตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 มาตรา 72(1) ที่ได้บัญญัติให้มีการวางแผนการใช้ที่ดินให้เหมาะสมกับศักยภาพของที่ดินตามหลักการพัฒนาอย่างยั่งยืน โดยแผนการใช้ที่ดินตำบลคลองเจ็ด อำเภอลองหลวง จังหวัดปทุมธานี ได้นำแนวคิดขององค์การอาหารและการเกษตรแห่งสหประชาชาติ (Food and Agriculture Organization of the United Nations : FAO) และ โครงการสิ่งแวดล้อมแห่งสหประชาชาติ (United Nations Environment Programme : UNEP) มาปรับใช้ คือ ความเหมาะสมทางกายภาพ ความเหมาะสมทางเศรษฐกิจ การยอมรับจากสังคม การสร้างความยั่งยืน ให้สิ่งแวดล้อม และเสนอทางเลือกการใช้ที่ดินร่วมกับวิธีการที่จำเป็น อื่นๆ เช่น กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (Participatory Rural Appraisal : PRA) การประเมินคุณภาพที่ดิน เป็นต้น

กองนโยบายและแผนการใช้ที่ดิน ร่วมกับ สำนักงานพัฒนาที่ดินเขต 1 และสถานีพัฒนาที่ดินปทุมธานี ในการดำเนินงานวางแผนการใช้ที่ดินระดับตำบล โดยพิจารณาภาพรวมของสภาพปัญหาในด้านต่างๆ ทั้งด้านกายภาพ เศรษฐกิจ และสังคม วิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลนำไปสู่การวางแผนการใช้ที่ดินที่สอดคล้องกับศักยภาพของพื้นที่ โดยผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (PRA) ในการระบุปัญหา ความต้องการของเกษตรกรและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ทั้งนี้สถานีพัฒนาที่ดินปทุมธานี ได้จัดทำแผนกิจกรรม/โครงการ เพื่อขับเคลื่อนแผนการใช้ที่ดินให้เป็นรูปธรรมเพื่อให้เกษตรกร มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นมีการใช้ที่ดินอย่างถูกต้องเหมาะสม รักษาสภาพแวดล้อมและอนุรักษ์ทรัพยากรในชุมชน ให้เกิดความยั่งยืนต่อไป

สถานีพัฒนาที่ดินปทุมธานี

กันยายน 2567

สารบัญ

	หน้า
คำนำ	ก
สารบัญ	ข
สารบัญตาราง	ค
สารบัญรูป	ง
บทที่ 1 บทนำ	
1.1 ความสำคัญของการวางแผนการใช้ที่ดิน	1-1
1.2 หลักการและเหตุผล	1-1
1.3 วัตถุประสงค์	1-1
1.4 ระยะเวลาและสถานที่ดำเนินงาน	1-2
1.5 ขั้นตอนการดำเนินงาน	1-2
1.6 วิสัยทัศน์ของตำบล	1-3
บทที่ 2 ข้อมูลทั่วไป	
2.1 ที่ตั้งและอาณาเขต	2-1
2.2 การแบ่งส่วนการปกครอง	2-1
2.3 สภาพภูมิประเทศ	2-3
2.4 สภาพภูมิอากาศ	2-3
2.5 สภาพการใช้ที่ดินในปัจจุบัน	2-5
2.6 สภาพเศรษฐกิจและสังคม	2-9
บทที่ 3 สถานภาพของทรัพยากรธรรมชาติ	
3.1 ทรัพยากรป่าไม้	3-1
3.2 ทรัพยากรน้ำ	3-1
3.3 ทรัพยากรดิน	3-2
บทที่ 4 กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (Participatory Rural Appraisal: PRA)	
4.1 การวิเคราะห์ผลจากการจัดทำกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (PRA)	4-1
4.2 ระบบการปลูกพืชในปัจจุบัน	4-5
บทที่ 5 การประเมินคุณภาพที่ดิน	
5.1 หลักการประเมินคุณภาพที่ดินด้านกายภาพ	5-1
5.2 พืชเศรษฐกิจที่สำคัญของตำบล	5-2
5.3 ระดับความเหมาะสมของที่ดิน	5-3

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 6 แผนการใช้ที่ดิน	
6.1 การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อการจัดทำแผนการใช้ที่ดินระดับตำบล	6-1
6.2 เขตการใช้ที่ดิน	6-2
บทที่ 7 การขับเคลื่อนแผนการใช้ที่ดิน	
7.1 ขั้นตอนการดำเนินงาน	7-1
7.2 กิจกรรมที่จะดำเนินการของกรมพัฒนาที่ดิน	7-1
7.3 กิจกรรมที่ขอการสนับสนุนจากส่วนราชการอื่น	7-2
7.4 ความต้องการของชุมชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	7-3
เอกสารอ้างอิง	อ-1

สารบัญญัตราง

ตารางที่		หน้า
2-1	สถิติภูมิอากาศ ณ สถานีตรวจอากาศสนามบินดอนเมือง กรุงเทพฯ ปี 2536-2565	2-4
2-2	สภาพการใช้ที่ดิน ตำบลคลองเจ็ด อำเภอกลองหลวง จังหวัดปทุมธานี	2-6
2-3	จำนวนประชากรและครัวเรือน ตำบลคลองเจ็ด อำเภอกลองหลวง จังหวัดปทุมธานี	2-9
2-4	จำนวนและสัดส่วนครัวเรือนเกษตรกร ตำบลคลองเจ็ด อำเภอกลองหลวง จังหวัดปทุมธานี	2-10
2-5	รายได้-รายจ่ายเฉลี่ยครัวเรือน ตำบลคลองเจ็ด อำเภอกลองหลวง จังหวัดปทุมธานี	2-11
3-1	สมบัติดิน ตำบลคลองเจ็ด อำเภอกลองหลวง จังหวัดปทุมธานี	3-3
5-1	ตัวอย่างการประเมินคุณภาพที่ดินด้านกายภาพของประเภทการใช้ประโยชน์ที่ดิน	5-2
5-2	ชั้นความเหมาะสมทางกายภาพของดิน ตำบลคลองเจ็ด อำเภอกลองหลวง จังหวัดปทุมธานี	5-3
6-1	เขตการใช้ที่ดิน ตำบลคลองเจ็ด อำเภอกลองหลวง จังหวัดปทุมธานี	6-4
7-1	กิจกรรมที่จะดำเนินการของกรมพัฒนาที่ดิน	7-15
7-2	สรุปกิจกรรมที่จะดำเนินงานของหน่วยงานอื่น	7-16
7-3	เป้าหมายการดำเนินงานและงบประมาณ ตำบลคลองเจ็ด อำเภอกลองหลวง จังหวัดปทุมธานี แผน 5 ปี (พ.ศ. 2568-2572)	7-19

สารบัญญรูป

รูปที่		หน้า
1-1	ขั้นตอนการวางแผนการใช้ที่ดินระดับตำบล	1-4
2-1	ที่ตั้งและอาณาเขตตำบลคลองเจ็ด อำเภอกลองหลวง จังหวัดปทุมธานี	2-2
2-2	สมมูลของน้ำเพื่อการเกษตร จังหวัดปทุมธานี	2-5
2-3	สภาพการใช้ที่ดิน ตำบลคลองเจ็ด อำเภอกลองหลวง จังหวัดปทุมธานี	2-8
3-1	ทรัพยากรดิน ตำบลคลองเจ็ด อำเภอกลองหลวง จังหวัดปทุมธานี	3-4
4-1	การวิเคราะห์สถานการณ์โดยระบบ DPSIR ของตำบลคลองเจ็ด อำเภอกลองหลวง จังหวัดปทุมธานี	4-4
4-2	ระบบการปลูกพืชในปัจจุบัน ตำบลคลองเจ็ด อำเภอกลองหลวง จังหวัดปทุมธานี	4-5
6-1	เขตการใช้ที่ดิน ตำบลคลองเจ็ด อำเภอกลองหลวง จังหวัดปทุมธานี	6-5

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความสำคัญของการวางแผนการใช้ที่ดิน

ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 72 รัฐพึงดำเนินการเกี่ยวกับที่ดิน ทรัพยากรน้ำ และพลังงาน ดังต่อไปนี้

(1) วางแผนการใช้ที่ดินของประเทศ ให้เหมาะสมกับสภาพพื้นที่และศักยภาพของที่ดิน ตามหลักการอย่างยั่งยืน...

1.2 หลักการและเหตุผล

ปัจจุบันกรมพัฒนาที่ดินได้ดำเนินการวางแผนการใช้ที่ดินระดับประเทศเรียบร้อยแล้ว ซึ่งเป็นการวางกรอบเชิงนโยบายมุ่งเน้นการพัฒนาด้านการเกษตรให้เกิดความสมดุลและยั่งยืนและในขณะเดียวกันต้องอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมควบคู่กับการรักษาคุณค่าทางศิลปวัฒนธรรม แต่ทั้งนี้เพื่อให้เกิดการใช้ประโยชน์ที่ดินในระดับพื้นที่อย่างมีประสิทธิภาพและรักษาฐานการผลิตด้านทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืนตลอด ห่วงโซ่อุปทาน แผนการใช้ที่ดินระดับตำบลจึงถูกนำมาใช้เป็นเครื่องมือเพื่อขับเคลื่อนการดำเนินงานดังกล่าว

ทั้งนี้กรมพัฒนาที่ดินได้จัดทำแผนปฏิบัติการราชการกรมพัฒนาที่ดินระยะ 5 ปี (พ.ศ.2566-2570) เพื่อให้ บรรลุตามวิสัยทัศน์ที่กำหนดไว้ “เป็นองค์การอัจฉริยะทางดิน เพื่อขับเคลื่อนการใช้ที่ดินอย่างเหมาะสม 15 ล้านไร่ ภายในปี 2570” ซึ่งในส่วนของประเด็นในการพัฒนาที่ 2 บริหารจัดการทรัพยากรดินและที่ดินด้วย ชุดข้อมูลที่มีมูลค่าสูง (High Value Dataset) ซึ่งมีเป้าหมาย คือ การนำชุดดินที่มีมูลค่าสูงไปใช้ในการบริหารจัดการทางการเกษตร ในส่วนของตัวชี้วัด ซึ่งบริหารจัดการทรัพยากรดินและที่ดินบนพื้นฐานของชุดข้อมูลที่มีมูลค่าสูง ร้อยละ 100 กลยุทธ์ที่ 2 ยกระดับแผนการใช้ที่ดินไปสู่การปฏิบัติ ได้กำหนดให้ร้อยละของแผน การใช้ที่ดินระดับตำบลที่จัดทำแล้วเสร็จทั่วประเทศ ภายในปี 2570 (ไม่น้อยกว่าร้อยละ 80) เป็นตัวชี้วัดหนึ่งของกลยุทธ์ดังกล่าว

1.3 วัตถุประสงค์

1.3.1 เพื่อรักษาเสถียรภาพของทรัพยากรให้เกิดความสมดุลและยั่งยืนภายใต้การพัฒนาด้านต่างๆ ของตำบล

1.3.2 เพื่อให้การใช้ที่ดินมีผลตอบสนองสูงสุดต่อหน่วยเนื้อที่อย่างยั่งยืน

1.3.3 เพื่อให้เกิดการกำหนดแผนงาน โครงการ กิจกรรม ที่สอดคล้องกับแผนการใช้ที่ดินที่กำหนดขึ้นและอยู่บนหลักการของโมเดลเศรษฐกิจ BCG (Bio – Circular – Green Economy: BCG Model)

1.4 ระยะเวลาและสถานที่ดำเนินงาน

1.4.1 ระยะเวลา 1 ตุลาคม 2566–30 กันยายน 2567

1.4.2 สถานที่ ตำบลคลองเจ็ด อำเภอลองหลวง จังหวัดปทุมธานี

1.5 ขั้นตอนการดำเนินงาน

1.5.1 รวบรวมข้อมูลปฐมภูมิและทุติยภูมิ ประกอบด้วย

1) ด้านกายภาพ ได้แก่ ทรัพยากรดิน ทรัพยากรน้ำ ทรัพยากรป่าไม้ ภูมิอากาศ สภาพการใช้ที่ดิน เขตป่าไม้ตามกฎหมายและมติคณะรัฐมนตรี

2) ด้านเศรษฐกิจและสังคม เช่น การถือครองที่ดิน ลักษณะทางเศรษฐกิจของตำบล จำนวนประชากร เป็นต้น

3) ด้านนโยบายและข้อกำหนดที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ยุทธศาสตร์ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 13 ยุทธศาสตร์ภาค แผนพัฒนากลุ่มจังหวัด แผนพัฒนาจังหวัด แผนพัฒนาการเกษตรและสหกรณ์ แผนพัฒนาท้องถิ่น 4 ปี ขององค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาลตำบลหรือองค์การบริหารส่วนตำบล

1.5.2 จัดทำกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (Participatory Rural Appraisal : PRA) เพื่อรับฟังความคิดเห็น ประเด็นปัญหา ความต้องการด้านต่าง ๆ ขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นและเกษตรกรในตำบล

1.5.3 ประเมินคุณภาพของที่ดินของพืชเศรษฐกิจหลักและพืชทางเลือกที่มีมูลค่าของตำบล

1.5.4 สังเคราะห์ข้อมูลจากข้อ 1.5.1 ถึง 1.5.3 เพื่อใช้ประกอบการวางแผนการใช้ที่ดิน

1.5.5 กำหนด (ร่าง) แผนการใช้ที่ดินระดับตำบล

1.5.6 รับฟังความคิดเห็นของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียต่อ (ร่าง) แผนการใช้ที่ดินที่กำหนดขึ้น

1.5.7 ปรับปรุง (ร่าง) แผนการใช้ที่ดินเพื่อจัดทำแผนการใช้ที่ดินฉบับสมบูรณ์

1.5.8 นำแผนการใช้ที่ดินเข้าสู่คณะกรรมการของเขตฯ เพื่อตรวจสอบความครบถ้วน/สมบูรณ์ของเนื้อหาและองค์ประกอบ

1.5.9 เผยแพร่แผนการใช้ที่ดินเพื่อนำไปสู่การขับเคลื่อนการดำเนินงาน ประกอบด้วย

1) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น นำแผนการใช้ที่ดินที่จัดทำขึ้นไปประกอบการจัดทำแผนการพัฒนาของตำบล เพื่อนำไปสู่การของบประมาณที่มีความสอดคล้องกับศักยภาพด้านการผลิตและสถานภาพของทรัพยากรของตำบล

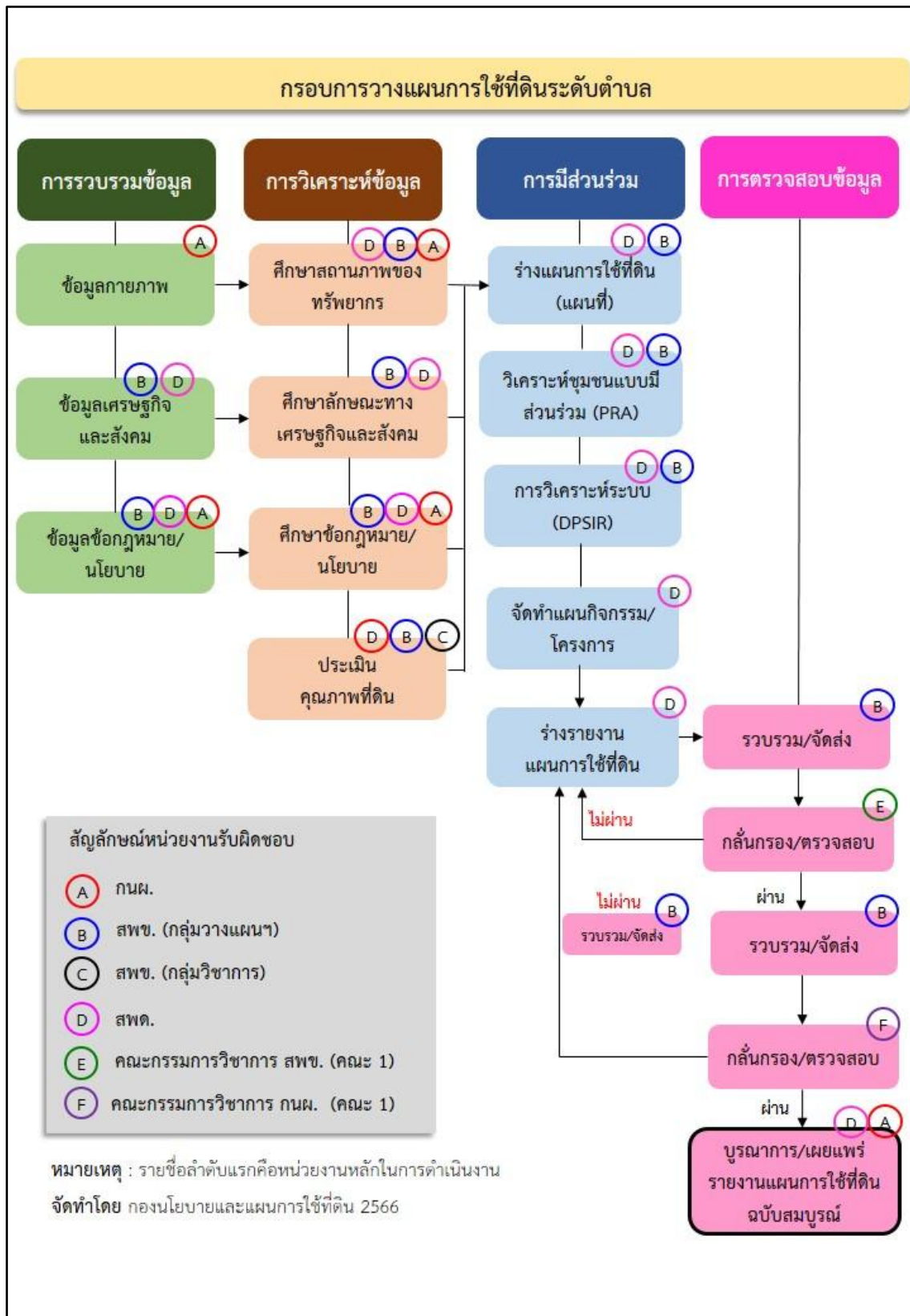
2) กรมพัฒนาที่ดิน โดยสถานีพัฒนาที่ดิน กำหนดแผนงาน/โครงการ/กิจกรรม ที่สอดคล้องกับแผนการใช้ที่ดินที่กำหนดขึ้นในแต่ละเขตและสามารถใช้ประกอบการของบประมาณในพื้นที่อย่างมีหลักการและเป็นที่ยอมรับ

3) หน่วยงานราชการอื่น ๆ สามารถใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานประกอบแผนงาน/โครงการ/กิจกรรม ที่สอดคล้องกับแผนการใช้ที่ดินที่กำหนดขึ้นในแต่ละเขต

จากขั้นตอนที่กล่าวข้างต้น สามารถจัดทำกรอบการวางแผนการใช้ที่ดินระดับตำบลแสดงดังรูปที่ 1-1

1.6 วิสัยทัศน์ของตำบล

“เป็นองค์กรคุณภาพ สร้างมาตรฐานบริการสาธารณะสู่ชุมชนอย่างยั่งยืน” (องค์การบริหารส่วนตำบลคลองเจ็ด, 2567)

รูปที่ 1-1 กรอบการวางแผนการใช้ที่ดินระดับตำบล

บทที่ 2

ข้อมูลทั่วไป

2.1 ที่ตั้งและอาณาเขต

ตำบลคลองเจ็ด อำเภอกลองหลวง จังหวัดปทุมธานี ตั้งอยู่ทางทิศตะวันออกของอำเภอกลองหลวง มีพื้นที่ประมาณ 22.89 ตารางกิโลเมตร หรือ 14,304 ไร่ โดยมีอาณาเขตติดต่อ ดังนี้ (รูปที่ 2-1)

ทิศเหนือ	ติดต่อกับ	ตำบลวังจุฬา อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
ทิศใต้	ติดต่อกับ	ตำบลรังสิต ตำบลลำผักกูด อำเภอธัญบุรี จังหวัดปทุมธานี
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับ	ตำบลบึงชำอ้อ ตำบลบึงบอน อำเภอหนองเสือ จังหวัดปทุมธานี
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับ	ตำบลคลองหก อำเภอกลองหลวง จังหวัดปทุมธานี

2.2 การแบ่งส่วนการปกครอง

ตำบลคลองเจ็ด อำเภอกลองหลวง จังหวัดปทุมธานี แบ่งส่วนการปกครองออกเป็น 9 หมู่บ้าน ดังนี้

หมู่ที่ 1 บ้านหมู่ที่ 1	หมู่ที่ 6 บ้านหมู่ที่ 6
หมู่ที่ 2 บ้านหมู่ที่ 2	หมู่ที่ 7 บ้านหมู่ที่ 7
หมู่ที่ 3 บ้านหมู่ที่ 3	หมู่ที่ 8 บ้านหมู่ที่ 8
หมู่ที่ 4 บ้านหมู่ที่ 4	หมู่ที่ 9 บ้านหมู่ที่ 9
หมู่ที่ 5 บ้านหมู่ที่ 5	

2.3 สภาพภูมิประเทศ

ลักษณะพื้นที่ทั่วไปส่วนใหญ่เป็นที่ราบลุ่ม มีสภาพพื้นที่ราบเรียบถึงค่อนข้างราบเรียบ มีคลองธรรมชาติ คลองขุด คลองชลประทานไหลผ่านที่สำคัญ เช่น คลองเจ็ด คลองระพีพัฒน์แยกตก

2.4 สภาพภูมิอากาศ

จากการศึกษาสถิติภูมิอากาศคาบ 30 ปี (พ.ศ.2537-2566) พบว่า ตำบลคลองเจ็ด อำเภอลองหลวง จังหวัดปทุมธานี มีรายละเอียดดังนี้

2.4.1 อุณหภูมิ

มีอุณหภูมิโดยเฉลี่ยทั้งปี 28.9 องศาเซลเซียส อุณหภูมิสูงสุดเฉลี่ย 35.7 องศาเซลเซียส ในเดือนเมษายน และอุณหภูมิต่ำสุดเฉลี่ย 22.8 องศาเซลเซียส ในเดือนมกราคม

2.4.2 ปริมาณน้ำฝน

มีปริมาณน้ำฝนรวมทั้งปี 1,183.6 มิลลิเมตร มีฝนตกประมาณ 132 วัน เดือนที่มีฝนตกมากที่สุด ในเดือนกันยายน มีปริมาณฝน 296.8 มิลลิเมตร และมีฝนตกประมาณ 21 วัน

2.4.3 สมดุลน้ำเพื่อการเกษตร

จากข้อมูลสถิติภูมิอากาศในคาบ 30 ปี (พ.ศ.2537-2566) ณ สถานีตรวจอากาศสนามบินดอนเมือง จังหวัดกรุงเทพมหานคร ได้นำมาวิเคราะห์สมดุลของน้ำเพื่อการเกษตร ซึ่งเป็นการวิเคราะห์หาช่วงฤดูกาลเพาะปลูกพืช ตลอดจนช่วงระยะเวลาที่พืชเสี่ยงต่อการขาดน้ำ ข้อมูลที่นำมาวิเคราะห์ คือ ปริมาณน้ำฝน และศักยภาพการคายระเหยน้ำอ้างอิง (ET_o) ซึ่งคำนวณด้วยโปรแกรม Cropwat for Windows Version 8.0 โดยใช้สมการ Penman-Monteith สามารถสรุปสมดุลของน้ำเพื่อการเกษตรในเขตอาศัยน้ำฝนได้ดังนี้ (ตารางที่ 2-1 และรูปที่ 2-2)

ช่วงที่เหมาะสมต่อการปลูกพืช เป็นช่วงที่ค่าปริมาณน้ำฝนมากกว่าค่า 0.5 การระเหยจากผิวดิน และการคายน้ำของพืช เป็นช่วงที่ดินมีความชุ่มชื้นพอเหมาะต่อการเพาะปลูกพืช ซึ่งช่วงนี้เริ่มตั้งแต่ต้นเดือนเมษายนถึงต้นเดือนพฤศจิกายน

ช่วงที่มีน้ำมากเกินพอ เป็นช่วงที่ค่าปริมาณน้ำฝนมากกว่าค่าการระเหยจากผิวดินและการคายน้ำของพืช ซึ่งช่วงนี้เริ่มตั้งแต่ต้นเดือนพฤษภาคมถึงต้นเดือนพฤศจิกายน

ช่วงขาดน้ำ เป็นช่วงฤดูแล้งที่ค่าปริมาณน้ำฝนน้อยกว่าค่า 0.5 การระเหยจากผิวดินและการคายน้ำของพืช ซึ่งพืชอาจเสียหายจากการขาดแคลนน้ำได้ ซึ่งช่วงนี้เริ่มตั้งแต่ปลายเดือนพฤศจิกายนถึงปลายเดือนมีนาคม

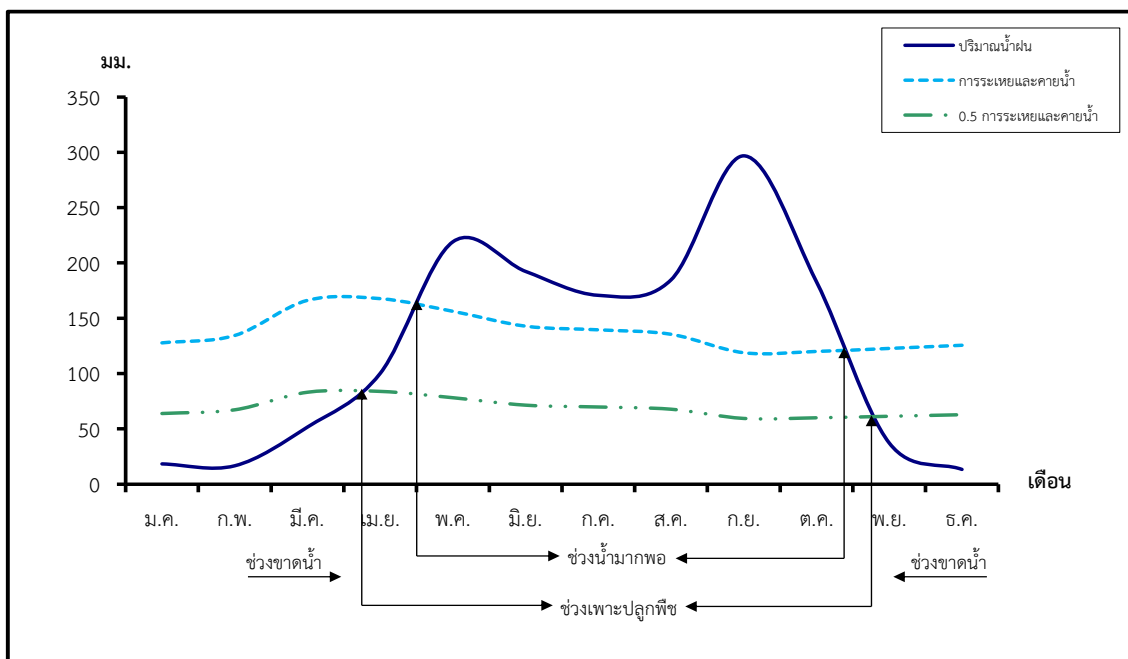
ตารางที่ 2-1 สถิติภูมิอากาศ ณ สถานีตรวจอากาศสนามบินดอนเมือง จังหวัดกรุงเทพมหานคร¹

เดือน	อุณหภูมิ (°ซ.)			ความชื้นสัมพัทธ์ (%)	ปริมาณน้ำฝน (มม.)	จำนวนวันที่ฝนตก (วัน)	ศักยภาพการคายระเหยน้ำ ² (มม.)	ปริมาณฝนใช้การ ² (มม.)
	ต่ำสุด	สูงสุด	เฉลี่ย					
ม.ค.	22.8	32.0	27.2	66.0	18.3	2.1	127.7	17.8
ก.พ.	24.3	33.6	28.6	68.0	16.6	2.6	134.4	16.2
มี.ค.	25.9	34.9	29.8	70.0	51.6	4.8	166.2	47.3
เม.ย.	26.8	35.7	30.6	71.0	100.1	8.6	167.7	84.1
พ.ค.	26.8	34.9	30.2	74.0	219.1	16.5	156.2	142.3
มิ.ย.	26.6	34.2	29.7	74.0	192.3	17.4	142.8	133.1
ก.ค.	26.4	33.5	29.3	75.0	170.7	17.9	139.5	124.1
ส.ค.	26.2	33.4	29.1	76.0	184.7	19.6	135.5	130.1
ก.ย.	25.6	33.0	28.6	80.0	296.8	21.1	118.8	154.7
ต.ค.	25.5	32.6	28.5	78.0	182.9	15.6	120.0	129.4
พ.ย.	24.7	32.3	28.2	70.0	37.2	4.8	122.7	35.0
ธ.ค.	23.0	31.5	27.1	65.0	13.3	1.6	125.6	13.0
เฉลี่ย	25.4	33.5	28.9	72.3	-	-	-	-
รวม	-	-	-	-	1,483.6	132.6	1,657.0	1,027.1

หมายเหตุ : ¹ เป็นสถานีตรวจอากาศที่ใกล้พื้นที่ตำบลมากที่สุด

² จากการคำนวณโดยโปรแกรม Cropwat for Windows Version 8.0

ที่มา : กรมอุตุนิยมวิทยา (2567)

รูปที่ 2-2 สมดุลของน้ำเพื่อการเกษตร จังหวัดกรุงเทพมหานคร

2.5 สภาพการใช้ที่ดินปัจจุบัน

จากฐานข้อมูลของกองนโยบายและแผนการใช้ที่ดิน กรมพัฒนาที่ดิน (2566) พบว่าสภาพการใช้ที่ดินตำบลคลองเจ็ด อำเภอลองหลวง จังหวัดปทุมธานี ซึ่งสำรวจโดยกลุ่มวิเคราะห์สภาพการใช้ที่ดิน ประกอบด้วยประเภทการใช้ที่ดินต่างๆ ดังนี้

2.5.1 พื้นที่ชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง มีเนื้อที่ 3,079 ไร่ หรือร้อยละ 21.52 ของพื้นที่ตำบล ได้แก่ หมู่บ้านบนพื้นราบ โรงงานอุตสาหกรรม และถนน เป็นต้น

2.5.2 พื้นที่เกษตรกรรม มีเนื้อที่ 10,017 ไร่ หรือร้อยละ 70.03 ของพื้นที่ตำบล ประกอบด้วยการใช้ประโยชน์ที่ดินด้านเกษตรกรรมต่างๆ ดังต่อไปนี้

- 1) พื้นที่นา มีเนื้อที่ 8,368 ไร่ หรือร้อยละ 58.50 ของพื้นที่ตำบล ได้แก่ นาข้าว และนาร้าง
- 2) พืชไร่ มีเนื้อที่ 7 ไร่ หรือร้อยละ 0.05 ของพื้นที่ตำบล ได้แก่ เผือก
- 3) ไม้ยืนต้น มีเนื้อที่ 31 ไร่ หรือร้อยละ 0.22 ของพื้นที่ตำบล ได้แก่ ไม้ยืนต้นร้าง/เสื่อมโทรม ปาล์มน้ำมัน และไม้ปลูกเพื่อการค้า
- 4) ไม้ผล มีเนื้อที่ 719 ไร่ หรือร้อยละ 5.03 ของพื้นที่ตำบล ได้แก่ กัลยไม้ ผลผสม และไม้ผลร้าง/เสื่อมโทรม เป็นต้น
- 5) พืชสวน มีเนื้อที่ 602 ไร่ หรือร้อยละ 4.21 ของพื้นที่ตำบล ได้แก่ พืชผัก ไม้ดอก ไม้ประดับ และพืชสมุนไพร เป็นต้น
- 6) พืชน้ำ มีเนื้อที่ 6 ไร่ หรือร้อยละ 0.04 ของพื้นที่ตำบล ได้แก่ บัว

7) สถานที่เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ มีเนื้อที่ 284 ไร่ หรือร้อยละ 1.98 ของพื้นที่ตำบล ได้แก่ สถานที่เพาะเลี้ยงปลา

2.5.3 พื้นที่แหล่งน้ำ มีเนื้อที่ 401 ไร่ หรือร้อยละ 2.80 ของพื้นที่ตำบล ได้แก่ คลองชลประทาน และบ่อน้ำในไร่นา

2.5.4 พื้นที่เบ็ดเตล็ด มีเนื้อที่ 807 ไร่ หรือร้อยละ 5.65 ของพื้นที่ตำบล ได้แก่ พุ่หญ้าสลับไม้ พุ่ม/ไม้ละเมาะ พื้นที่ลุ่ม และพุ่หญ้าธรรมชาติ เป็นต้น

ตารางที่ 2-2 สภาพการใช้ที่ดิน ตำบลคลองเจ็ด อำเภอลองหลวง จังหวัดปทุมธานี

หน่วยแผนที่	สภาพการใช้ที่ดิน	เนื้อที่	
		ไร่	ร้อยละ
U	พื้นที่ชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง	3,079	21.52
U201	หมู่บ้านบนพื้นราบ	1,924	13.45
U301	สถานที่ราชการและสถาบันต่าง ๆ	40	0.28
U405	ถนน	218	1.52
U500	พื้นที่อุตสาหกรรมร้าง	21	0.15
U502	โรงงานอุตสาหกรรม	850	5.94
U503	ลานตากและแหล่งรับซื้อทางการเกษตร	21	0.15
U601	สถานที่พักผ่อนหย่อนใจ	2	0.01
U605	สถานีบริการน้ำมัน	3	0.02
A	พื้นที่เกษตรกรรม	10,017	70.03
A100	นาร้าง	393	2.75
A101	นาข้าว	7,975	55.75
A236	ฝือก	7	0.05
A300	ไม้ยืนต้นร้าง/เสื่อมโทรม	27	0.19
A303	ปาล์มน้ำมัน	3	0.02
A315	ไผ่ปลูกเพื่อการค้า	1	0.01
A400	ไม้ผลร้าง/เสื่อมโทรม	83	0.58
A401	ไม้ผลผสม	135	0.94
A405	มะพร้าว	24	0.17
A407	มะม่วง	14	0.10
A411	กล้วย	420	2.94

ตารางที่ 2-2 (ต่อ)

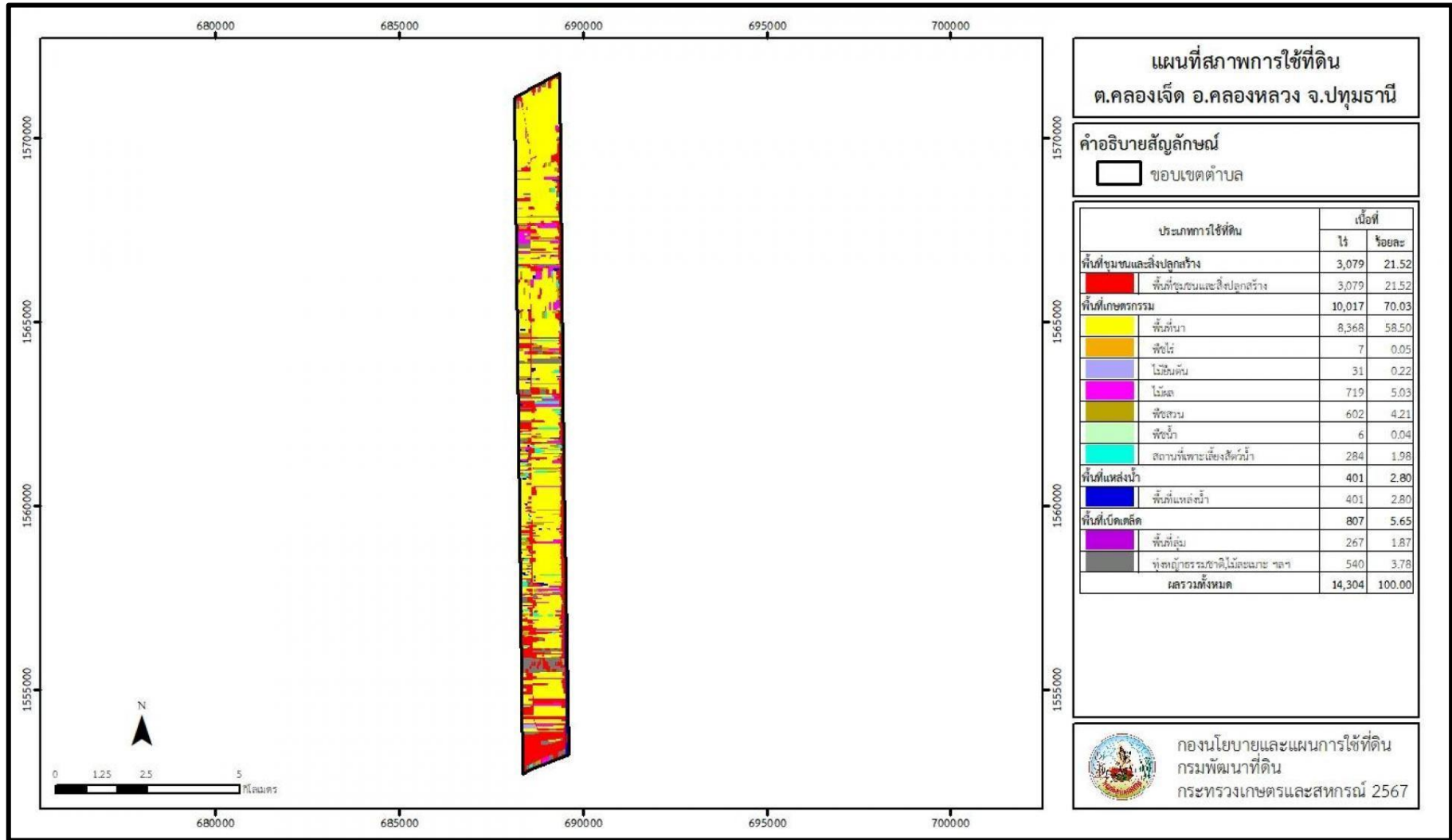
หน่วยแผนที่	สภาพการใช้ที่ดิน	เนื้อที่	
		ไร่	ร้อยละ
A411/A414	กล้วย/ฝรั่ง	19	0.13
A414	ฝรั่ง	1	0.01
A415	มะละกอ	23	0.16
A500	พืชสวนร้าง/เสื่อมโทรม	34	0.24
A502	พืชผัก	471	3.29
A503	ไม้ดอก ไม้ประดับ	57	0.40
A509	พืชสมุนไพร	40	0.28
A803	บัว	6	0.04
A902	สถานที่เพาะเลี้ยงปลา	284	1.98
M	พื้นที่เบ็ดเตล็ด	807	5.65
M101	ทุ่งหญ้าธรรมชาติ	127	0.89
M102	ทุ่งหญ้าสลับไม้พุ่ม/ไม้ละเมาะ	339	2.37
M201	พื้นที่ลุ่ม	267	1.87
M405	พื้นที่ถม	74	0.52
W	พื้นที่แหล่งน้ำ	401	2.80
W202	บ่อน้ำในไร่นา	115	0.80
W203	คลองชลประทาน	286	2.00
	ผลรวมทั้งหมด	14,304	100.00

ที่มา : กองนโยบายและแผนการใช้ที่ดิน (2566)

หมายเหตุ : เนื้อที่คำนวณด้วยระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์

แผนการใช้ที่ดินตำบลคลองเจ็ด อำเภอลองหลวง จังหวัดปทุมธานี

รูปที่ 2-3 สภาพการใช้ที่ดิน ตำบลคลองเจ็ด อำเภอลองหลวง จังหวัดปทุมธานี

2.6 สภาพเศรษฐกิจและสังคม

2.6.1 ประชากร

จากหลักฐานทะเบียนราษฎร์ของกรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย ปี 2566 พบว่า ประชากรที่อาศัยในพื้นที่ตำบลคลองเจ็ด มีประชากรรวม 7,722 คน แยกเป็นชาย 3,759 คน เป็นหญิง 3,963 คน ความหนาแน่นโดยเฉลี่ย 337.41 คนต่อตารางกิโลเมตร มีจำนวนครัวเรือนทั้งหมด 3,863 ครัวเรือน เป็นครัวเรือนเกษตรที่มาขึ้นทะเบียนกรมส่งเสริมการเกษตร 538 ครัวเรือน หรือร้อยละ 13.93 ของจำนวนครัวเรือนทั้งหมด และเป็นครัวเรือนที่ประกอบอาชีพอื่น ๆ ครัวเรือนเกษตรที่ไม่ได้มาขึ้นทะเบียนกรมส่งเสริมการเกษตร 3,325 ครัวเรือน หรือร้อยละ 86.07 ของจำนวนครัวเรือนทั้งหมด ดังรายละเอียดในตารางที่ 2-3 และตารางที่ 2-4

ตารางที่ 2-3 จำนวนประชากรและครัวเรือน ตำบลคลองเจ็ด อำเภอกลองหลวง จังหวัดปทุมธานี ปี 2566

ตำบล/หมู่บ้าน	จำนวน (ครัวเรือน)	จำนวนประชากร (คน)		
		ชาย	หญิง	รวม
ตำบลคลองเจ็ด	3,863	3,759	3,963	7,722
หมู่ที่ 1	2,274	1,547	1,765	3,312
หมู่ที่ 2	328	523	528	1,051
หมู่ที่ 3	194	299	305	604
หมู่ที่ 4	129	217	196	413
หมู่ที่ 5	359	322	325	647
หมู่ที่ 6	95	128	131	259
หมู่ที่ 7	189	323	321	644
หมู่ที่ 8	202	273	276	549
หมู่ที่ 9	93	127	116	243

ที่มา: กรมการปกครอง (2567)

ตารางที่ 2-4 จำนวนและสัดส่วนครัวเรือน ตำบลคลองเจ็ด อำเภอลองหลวง จังหวัดปทุมธานี ปี 2566

รายการ	จำนวน (ครัวเรือน)	ร้อยละ
จำนวนครัวเรือนทั้งหมด ¹⁾	3,863	100.00
- จำนวนครัวเรือนเกษตรที่มาขึ้นทะเบียนกรมส่งเสริมการเกษตร ²⁾	538	13.93
- จำนวนครัวเรือนที่ประกอบอาชีพอื่น ๆ และจำนวนครัวเรือนเกษตรที่ไม่ได้มาขึ้นทะเบียนฯ	3,325	86.07

ที่มา: 1) กรมการปกครอง (2567)

2) กรมส่งเสริมการเกษตร (2567)

2.6.2 การถือครองที่ดิน

ตำบลคลองเจ็ด อำเภอลองหลวง จังหวัดปทุมธานี มีพื้นที่รวมทั้งหมด 14,304 ไร่ และมีจำนวนครัวเรือนทั้งหมด 3,863 ครัวเรือน (ตารางที่ 2-3) จากการวิเคราะห์พบการถือครองที่ดินเฉลี่ยครัวเรือนละ 3.70 ไร่ จากข้อมูลสภาพการใช้ที่ดินปัจจุบันของตำบล มีพื้นที่เกษตรกรรม 10,017 ไร่ หรือร้อยละ 70.03 ของเนื้อที่ตำบล (ตารางที่ 2-2) และเมื่อนำมาประเมินพบการถือครองที่ดินทางการเกษตรเฉลี่ยครัวเรือนละ 18.62 ไร่

2.6.3 ลักษณะทางเศรษฐกิจและการประกอบอาชีพ

การประกอบอาชีพในตำบลคลองเจ็ด อำเภอลองหลวง จังหวัดปทุมธานี ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม ทำนา ปลูกพืชผัก และกล้วย เนื่องจากจำนวนครัวเรือนเกษตรที่ขึ้นทะเบียนกรมส่งเสริมการเกษตร 538 ครัวเรือน (ตารางที่ 2-4) มีการใช้ที่ดินสำหรับการปลูกข้าวมากเป็นอันดับหนึ่ง รองลงมา ได้แก่ พืชผัก และกล้วย เกษตรกรยังมีการเลี้ยงสัตว์โดยส่วนใหญ่เลี้ยงสัตว์ไว้เพื่อบริโภค นอกจากนี้ยังประกอบอาชีพค้าขาย และรับจ้างทั่วไป

2.6.4 ด้านรายได้-รายจ่าย

จากข้อมูลความจำเป็นพื้นฐานของกรมการพัฒนาชุมชนปี 2567 พบว่า รายได้ครัวเรือนเฉลี่ยปีละ 227,278 บาท รายได้บุคคลเฉลี่ยปีละ 106,760 บาท รายจ่ายครัวเรือนเฉลี่ยปีละ 202,010 บาท รายจ่ายบุคคลเฉลี่ยปีละ 94,891 บาท เมื่อพิจารณาจะเห็นว่ารายได้ครัวเรือนมากกว่ารายจ่ายครัวเรือนปีละ 25,268 บาท และรายได้บุคคลมากกว่ารายจ่ายบุคคลปีละ 11,869 บาท ดังรายละเอียดใน ตารางที่ 2-5

ตารางที่ 2-5 รายได้-รายจ่ายเฉลี่ยครัวเรือน ตำบลคลองเจ็ด อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี ปี 2566

ตำบล/หมู่บ้าน	แหล่งรายได้ของครัวเรือน (บาท/ปี)				รายได้เฉลี่ย (บาท/ปี)		รายจ่ายเฉลี่ย (บาท/ปี)	
	อาชีพหลัก	อาชีพรอง	รายได้อื่น	ทำ-หาเอง	ครัวเรือน	บุคคล	ครัวเรือน	บุคคล
ตำบลคลองเจ็ด	227,140	138	-	-	227,278	106,760	202,010	94,891
หมู่ที่ 1	247,565	-	-	-	247,565	124,134	234,132	117,398
หมู่ที่ 2	425,012	-	-	-	425,012	121,019	402,433	114,589
หมู่ที่ 3	152,871	-	-	-	152,871	122,827	144,765	116,314
หมู่ที่ 4	166,408	971	-	-	167,379	62,691	97,476	36,509
หมู่ที่ 5	187,231	615	-	-	187,846	61,511	103,538	33,904
หมู่ที่ 6	106,250	1,563	-	-	107,813	94,521	82,031	71,918
หมู่ที่ 7	155,039	-	-	-	155,039	60,976	97,558	38,369
หมู่ที่ 8	108,594	-	-	-	108,594	85,802	86,250	68,148
หมู่ที่ 9	100,000	-	-	-	100,000	98,611	83,099	81,944

ที่มา: กรมการพัฒนาชุมชน (2567)

บทที่ 3

สถานภาพของทรัพยากรธรรมชาติ

การศึกษาสถานภาพของทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่ตำบลคลองเจ็ด อำเภอลองหลวง จังหวัดปทุมธานี ได้แก่ ทรัพยากรป่าไม้ ทรัพยากรน้ำ และทรัพยากรดิน ซึ่งเป็นทรัพยากรกายภาพที่สำคัญต่อการทำการเกษตร ดังนั้นจึงจำเป็นต้องทราบว่าทรัพยากรธรรมชาติแต่ละชนิดปัจจุบันมีสถานะอย่างไร เพื่อใช้เป็นข้อมูลประกอบการวางแผนการใช้ที่ดินซึ่งจะนำไปสู่การกำหนดแผนงาน โครงการ กิจกรรม รวมถึงมาตรการต่าง ๆ เพื่อการพัฒนาพื้นที่อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป โดยมีรายละเอียดดังนี้

3.1 ทรัพยากรป่าไม้

3.1.1 ป่าไม้ตามกฎหมายและมติคณะรัฐมนตรี

1) ป่าอนุรักษ์ ไม่พบพื้นที่ป่าอนุรักษ์ (เขตอุทยานแห่งชาติ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า เขตวนอุทยาน เขตห้ามล่าสัตว์ป่า) ในพื้นที่

2) ป่าสงวนแห่งชาติ ได้มีการจำแนกเขตการใช้ประโยชน์ทรัพยากรและที่ดินป่าไม้ในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติตามมติคณะรัฐมนตรี วันที่ 10 มีนาคม 2535 และ 17 มีนาคม 2535 แบ่งออกเป็น 3 เขต ประกอบด้วย เขตพื้นที่ป่าเพื่อการอนุรักษ์ (Zone C) เขตพื้นที่ป่าเพื่อเศรษฐกิจ (Zone E) และเขตพื้นที่ป่าที่เหมาะสมต่อการเกษตร (Zone A) จากการวิเคราะห์ข้อมูล ไม่พบพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติในพื้นที่

3.1.2 **ชั้นคุณภาพลุ่มน้ำ** จากการวิเคราะห์ข้อมูล พบชั้นคุณภาพลุ่มน้ำในพื้นที่ คือ พื้นที่ลุ่มน้ำชั้นที่ 5 เนื้อที่ 14,304 ไร่

ทั้งนี้ เนื้อที่ดังกล่าวข้างต้นคำนวณด้วยระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ เป็นเนื้อที่เบื้องต้นเท่านั้น ไม่สามารถใช้อ้างอิงได้ทางกฎหมาย

3.2 ทรัพยากรน้ำ

3.2.1 ปริมาณน้ำฝน พบว่า ในพื้นที่ตำบลคลองเจ็ด มีปริมาณน้ำฝนเฉลี่ยในคาบ 30 ปี พ.ศ.2537-2566 มีปริมาณน้ำฝนรวม 1,483.6 มิลลิเมตรต่อปี

3.2.2 น้ำผิวดิน หมายถึง แม่น้ำลำคลอง หนอง บึง ทะเลสาบ อ่างเก็บน้ำ และแหล่งน้ำสาธารณะอื่นๆ ที่อยู่ภายในผืนแผ่นดิน ในพื้นที่ตำบลคลองเจ็ด มีแหล่งน้ำผิวดินธรรมชาติ ได้แก่ คลองระพีพัฒน์แยกตก และคลองเจ็ด

3.2.3 น้ำบาดาล จากฐานข้อมูลของกรมทรัพยากรน้ำบาดาล (2566) พบว่า ตำบลคลองเจ็ด มีจำนวนบ่อบาดาลราชการจำนวน 3 บ่อ และจำนวนบ่อบาดาลเอกชนจำนวน 1 บ่อ

3.3 ทรัพยากรดิน

ทรัพยากรดินในพื้นที่ตำบลคลองเจ็ด อำเภอกลองหลวง จังหวัดปทุมธานี พบหน่วยแผนที่ดิน 3 หน่วยแผนที่ดิน เป็นดินในพื้นที่ลุ่ม ได้แก่

1) หน่วยแผนที่ดิน Cc-cA ชุดดินอะเชิงเทรา มีเนื้อดินบนเป็นดินเหนียว ความลาดชัน 0-2 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 4,195 ไร่ หรือร้อยละ 29.33 ของเนื้อที่ตำบล

2) หน่วยแผนที่ดิน Ok-sicA ชุดดินองครักษ์ มีเนื้อดินบนเป็นดินเหนียวปนทรายแป้ง ความลาดชัน 0-2 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 1,118 ไร่ หรือร้อยละ 7.81 ของเนื้อที่ตำบล

3) หน่วยแผนที่ดิน Rs-cA ชุดดินรังสิต มีเนื้อดินบนเป็นดินเหนียว ความลาดชัน 0-2 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 8,991 ไร่ หรือร้อยละ 62.86 ของเนื้อที่ตำบล

ปัญหาทรัพยากรดินทางการเกษตรตามสภาพธรรมชาติในพื้นที่ พบปัญหาดินเปรี้ยวจัด มีเนื้อที่ 10,109 ไร่ หรือร้อยละ 70.67 ของเนื้อที่ตำบล ได้แก่ ชุดดินองครักษ์ (Ok) และชุดดินรังสิต (Rs)

รายละเอียดของสมบัติดิน ตำบลคลองเจ็ด อำเภอกลองหลวง จังหวัดปทุมธานี ดังแสดงในตารางที่ 3-1 และแผนที่แสดงในลักษณะของชุดดิน (รูปที่ 3-1)

แผนการใช้ที่ดินตำบลคลองเจ็ด อำเภอลองหลวง จังหวัดปทุมธานี

ตารางที่ 3-1 สมบัติดิน ตำบลคลองเจ็ด อำเภอลองหลวง จังหวัดปทุมธานี

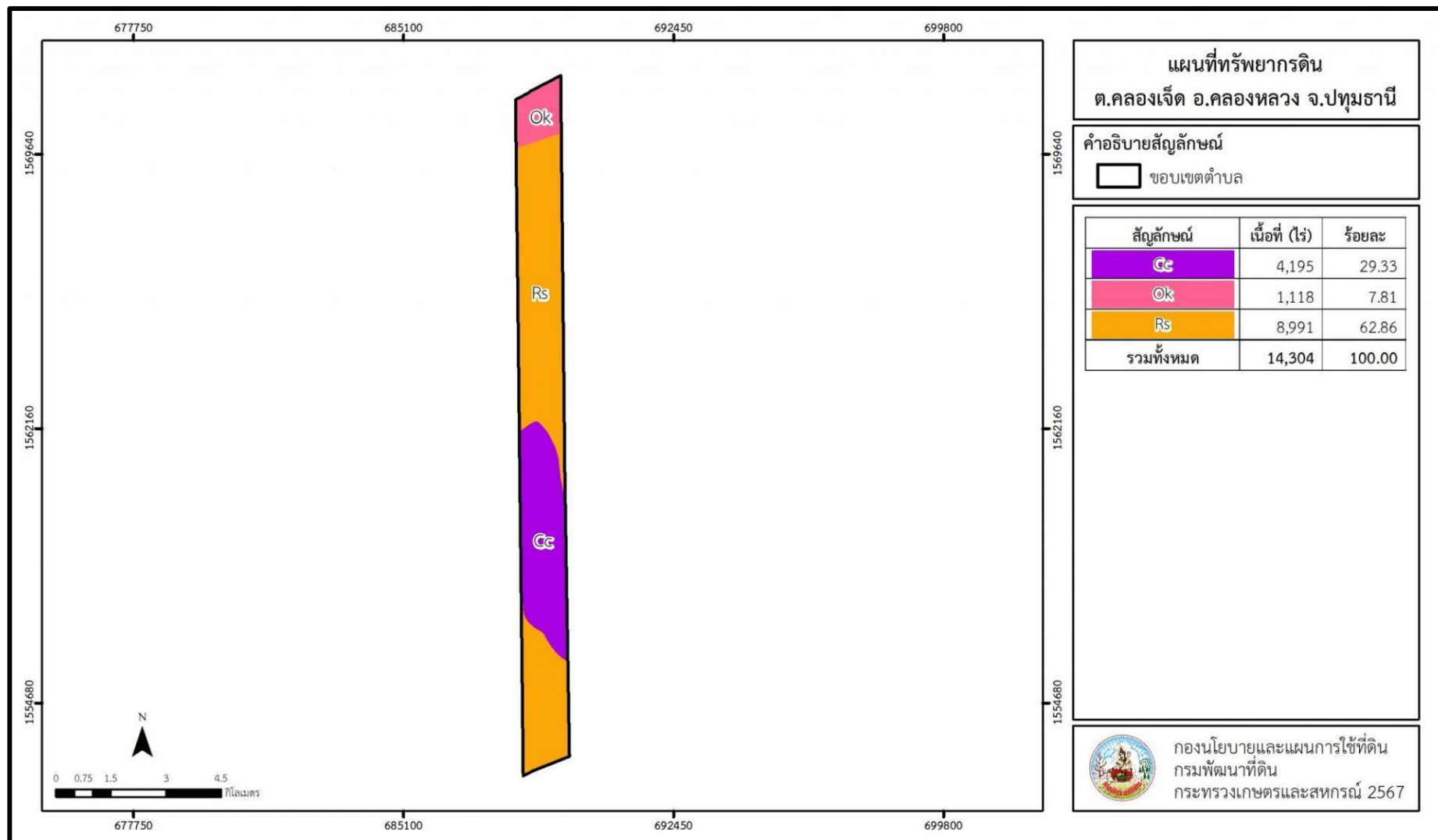
หน่วยแผนที่ดิน	ความลาดชัน (%)	ความลึก (ซม.)	การระบายน้ำ	ความอุดมสมบูรณ์ของดิน	ความจุแลกเปลี่ยนแคตไอออน (cmol/kg)	ความอิ่มตัวเบส (%)	ปฏิกิริยาดิน		ค่าการนำไฟฟ้า (dS/m)	ความลึกของชั้นจาโรไซด์ (ซม.)	เนื้อที่	
							ดินบน	ดินล่าง			ไร่	ร้อยละ
Cc-cA	0-2	>150	เลว	สูง	>20	>75	5.5-8.0	6.5-8.0	4-6	-	4,195	29.33
Ok-sicA	0-2	>150	เลว	ปานกลาง	>20	35-75	4.5-5.0	<4.5	<2	0-50	1,118	7.81
Rs-cA	0-2	>150	เลว	ปานกลาง	>20	35-75	4.5-5.0	<4.5	<2	50-100	8,991	62.86
รวมทั้งหมด											14,304	100.00

หมายเหตุ: เนื้อที่คำนวณด้วยระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์

ที่มา: กองสำรวจและวิจัยทรัพยากรดิน กรมพัฒนาที่ดิน (2566)

แผนการใช้ที่ดินตำบลคลองเจ็ด อำเภอลองหลวง จังหวัดปทุมธานี

รูปที่ 3-1 ทรัพยากรดิน ตำบลคลองเจ็ด อำเภอลองหลวง จังหวัดปทุมธานี

บทที่ 4

กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (Participatory Rural Appraisal : PRA)

4.1 การวิเคราะห์ผลจากการจัดทำกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (PRA)

การวิเคราะห์ผลจากการจัดทำกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (PRA) เมื่อวันที่ 21 สิงหาคม พ.ศ. 2567 มีสาระสำคัญสรุปได้ดังนี้

4.1.1 ปัญหาหลักของตำบลคลองเจ็ด อำเภอลองหลวง จังหวัดปทุมธานี คือ

- 1) ต้นทุนการผลิตสูง
- 2) ดินเปรี้ยว และดินเสื่อมโทรม
- 3) มีการเผาตอซังและเศษวัสดุเหลือใช้ในแปลงเกษตร
- 4) ไม่สามารถกำหนดราคาผลผลิตได้
- 5) เกษตรกรใช้สารเคมีเกินความจำเป็น
- 6) ปัญหานี้สืบลูกหลานที่เกิเกิดขึ้นจากภาคการเกษตร
- 7) การเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศ ฝนตกไม่เพียงพอ ฝนตกไม่ตรงฤดูกาล
- 8) การระบาดของโรค และแมลงศัตรูพืช รวมถึงวัชพืชข้าวตืด
- 9) การปนเปื้อนของสารเคมีในแหล่งน้ำสาธารณะ
- 10) ขาดทายาทเกษตรกร
- 11) ราคาสินค้าที่เกษตรกรไม่สามารถกำหนดราคาเองได้ และไม่มีอำนาจในการต่อรอง

ราคาสินค้ากับพ่อค้าคนกลาง

4.1.2 ความต้องการของชุมชน เกษตรกร ตำบลคลองเจ็ด มีความต้องการ 6 ประการคือ

- 1) ส่งเสริมการลดต้นทุนการผลิต
- 2) การแก้ปัญหาดินเปรี้ยว โดยการใช้วัสดุปุ๋ย
- 3) สารย่อยตอซัง หรือตัวช่วยในการจัดการตอซังและฟางข้าวจัดการเผาตอซังและ

ผลจากการจัดทำกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (PRA) ได้นำมาวิเคราะห์ร่วมกับปัญหาด้าน
กายภาพ โดยระบบ DPSIR มีรายละเอียดดังนี้

- 1) แรงขับเคลื่อน (Driver) มี 6 ประการ คือ
 - 1.1) การขยายตัวของเมืองอย่างรวดเร็ว
 - 1.2) นโยบายภาครัฐไม่เอื้ออำนวยต่อเกษตรกร
 - 1.3) สภาพภูมิอากาศส่งผลต่อผลผลิตทางการเกษตร
 - 1.4) เกษตรกรไม่เข้าใจด้านเทคโนโลยี

- 1.5) ขาดแรงงานด้านภาคการเกษตร
- 1.6) น้ำเน่าเสียจากครัวเรือนและโรงงานอุตสาหกรรม
- 2) แรงกดดัน (Pressure) ที่เกิดจากปัจจัยขับเคลื่อน มี 6 ประการ คือ**
 - 2.1) การทำการเกษตรแบบต่อเนื่อง ขาดการปรับปรุงบำรุงดิน
 - 2.2) ขาดทายาทเกษตรกรรุ่นใหม่
 - 2.3) พื้นที่เช่า ไม่สามารถใช้ประโยชน์ของพื้นที่ได้อย่างเต็มศักยภาพ
 - 2.4) การระบาดของโรคและแมลง
 - 2.5) นโยบายภาครัฐที่ไม่ตรงต่อความต้องการของเกษตรกร และไม่มีความต้องการ ไม่สามารถแก้ปัญหาที่แท้จริงได้
 - 2.6) สภาพภูมิอากาศที่เปลี่ยนแปลง
 - 2.7) ความเสื่อมโทรมของดินทางกายภาพ/เคมี/ชีวภาพ ความอุดมสมบูรณ์ของดินต่ำ/ปัญหาดินเปรี้ยว
 - 2.8) การเผาตอซังและฟางข้าว และเศษวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตร
- 3) สภาวะ (State) ที่เกิดแรงกดดัน มี 6 ประการ คือ**
 - 3.1) คุณภาพน้ำไม่ดี มีสารเคมีปนเปื้อนในแหล่งน้ำ
 - 3.2) ค่าแรงงาน ปุ๋ยเคมี สารเคมี และน้ำมันราคาปรับตัวสูงขึ้น ทำให้มีต้นทุนการผลิตที่สูงขึ้น
 - 3.3) การใช้สารเคมีอันตรายทางการเกษตรผิดวิธี
- 4) ผลกระทบ (Impact) ที่ปรากฏในพื้นที่ มี 5 ประการ คือ**
 - 4.1) พืชเสียหาย ผลผลิตตกต่ำ ต้นทุนการผลิตสูง
 - 4.2) รายได้น้อยลง หนี้สินครัวเรือนเพิ่มมากขึ้น
 - 4.3) สารพิษตกค้างในผลผลิตทางการเกษตร
 - 4.4) สุขภาพร่างกายของเกษตรกรแย่ลง ป่วยเป็นโรคเพิ่มมากขึ้น
 - 4.5) สารพิษตกค้างในดิน และปนเปื้อนลงสู่แหล่งน้ำใต้ดินและผิวดิน
- 5) การตอบสนอง (Response) ของรัฐในอดีต ปัจจุบัน และในอนาคต มีดังนี้**
 - ต้นน้ำ**
 - 1) ถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านการปรับปรุงดิน
 - 2) สนับสนุนวัสดุปรับปรุงบำรุงดิน
 - 3) การเฝ้าติดตาม ปลูกพืชปุ๋ยสด
 - 4) ตรวจสอบคุณภาพน้ำก่อนนำไปใช้

5) หมู่บ้านจัดสรรและโรงงานอุตสาหกรรม มีข้อบ่งชี้ที่น่าเสียด

6) ถ่ายทอดองค์ความรู้ในการป้องกันกำจัดศัตรูพืช

7) การบูรณาการงานในหน่วยงานสังกัดกระทรวงเกษตร

กลางน้ำ

1) การใช้สารชีวภัณฑ์ เพื่อป้องกันโรคและแมลง

2) การใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน

3) การใช้สารอินทรีย์ลดการใช้สารเคมี

4) การหมั่นสำรวจแปลง เพื่อป้องกันการระบาดของโรคและแมลง

5) การตรวจสุขภาพประจำปี

6) การจัดทำบัญชีฟาร์มครัวเรือน

ปลายน้ำ

1) การประกันราคาผลผลิต

2) แหล่งรับซื้อ

3) การแปรรูปผลผลิตเพื่อสร้างมูลค่า และการยกระดับคุณภาพมาตรฐานสินค้าเกษตร

4) ตลาดเฉพาะ

รูปที่ 4-1 การวิเคราะห์สถานการณ์โดยระบบ DPSIR ของตำบลคลองเจ็ด อำเภอกลองหลวง จังหวัดปทุมธานี

4.2 ระบบการปลูกพืชในปัจจุบัน

ตำบลคลองเจ็ด อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี มีการเพาะปลูกพืช ดังนี้

1) ข้าวนาปรังและข้าวนาปี เกษตรกรจะปลูกข้าวตลอดทั้งปี เนื่องจากพื้นที่อยู่ในเขตชลประทาน สามารถทำการเพาะปลูกได้ แต่จะประสบปัญหาขาดแคลนน้ำในช่วงฤดูแล้ง โดยข้าวนาปีส่วนใหญ่จะเริ่มปลูกระหว่างเดือนเมษายนถึงเดือนพฤษภาคม และจะเก็บเกี่ยวช่วงเดือนกรกฎาคมถึงเดือนสิงหาคม พันธุ์ข้าวที่ปลูก ได้แก่ กข 85 และ กข 95 และข้าวนาปรัง ส่วนใหญ่จะเริ่มปลูกระหว่างเดือนสิงหาคม และจะเก็บเกี่ยวช่วงเดือนธันวาคม พันธุ์ข้าวที่ปลูก ได้แก่ กข 79 และ กข 85 โดยสูบน้ำจากคลองชลประทาน เกษตรกรส่วนใหญ่ไม่มีการพักแปลงนา นิยมการเผาตอซังเพื่อเร่งรอบการผลิตผลผลิตที่ได้ นำไปขายยัง สหกรณ์การเกษตร และโรงสีในพื้นที่ และพื้นที่ใกล้เคียง

2) ไม้ผล ที่นิยมปลูกได้แก่ มะละกอ กล้วยน้ำว้า และไม้ผลผสม เกษตรกรตำบลคลองเจ็ด อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี ส่วนใหญ่จะปลูกไม้ผลแบบร่องสวน บางรายปลูกไม้ผลชนิดเดียว บางรายปลูกแบบผสมผสาน มีการใช้เรื่อรดน้ำแบบปากเปิด เป็นอุปกรณ์รดน้ำ จึงต้องมีน้ำขังในร่องสวนตลอดทั้งปี มีการใช้แรงงานทั้งภายในครอบครัว และภายนอกครอบครัว ตลาดที่รับซื้อผลผลิต คือ ตลาดไท และตลาดสี่มุมเมือง

3) พืชผัก เกษตรกรนิยม ตะไคร้ เป็นหลัก ระบบการปลูกเป็นแบบร่องสวนมีการใช้เรื่อรดน้ำแบบปากเปิด เป็นอุปกรณ์รดน้ำ

เดือน ระบบเกษตร	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.
	ข้าว				ข้าวนาปี					ข้าวนาปรัง		
ไม้ผล ไม้ยืนต้น	มะละกอ											
	กล้วยน้ำว้า											
	ไม้ผลผสม											
พืชผัก	ตะไคร้											

รูปที่ 4-2 ระบบการปลูกพืชในปัจจุบัน ตำบลคลองเจ็ด อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี

บทที่ 5

การประเมินคุณภาพที่ดิน

5.1 หลักการประเมินคุณภาพที่ดินด้านกายภาพ

การประเมินคุณภาพที่ดินหรือการประเมินความเหมาะสมของที่ดิน สอดคล้องตามหลักการของ FAO Framework ค.ศ. 1983 ซึ่งการประเมินคุณภาพที่ดินด้านกายภาพ เป็นการประเมินศักยภาพของที่ดินว่าที่ดินนั้นๆเหมาะสมมากหรือน้อยเพียงใดสำหรับการใช้ที่ดินประเภทต่างๆ หรือการปลูกพืชต่างๆ โดยพิจารณาจาก สภาพแวดล้อมที่มีผลต่อการเจริญเติบโตของพืช สมบัติดินที่ได้จำแนกไว้ในแต่ละตำบล ร่วมกับการจัดการพื้นที่ เช่น ระบบชลประทาน พื้นที่ยกทรง การจัดระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ เป็นต้น และนอกจากนี้พิจารณาความต้องการปัจจัยต่อการปลูกพืชแต่ละชนิด สอดคล้องตามหลักการของ FAO ได้แก่ ความต้องการด้านพืช ความต้องการด้านการจัดการ ความต้องการด้านการอนุรักษ์ (บัณฑิตและคำรณ, 2542) รายละเอียดดังตารางที่ 5-1

ระดับความเหมาะสมของที่ดินได้จากการสังเคราะห์ข้อมูลดิน การจัดการที่ดิน หรือดินที่มีลักษณะเฉพาะที่เกิดขึ้นตามสภาพภูมิประเทศ (ซึ่งจะเรียกรวมว่าหน่วยที่ดิน) ลักษณะภูมิอากาศ พิจารณาร่วมกับระดับความต้องการปัจจัยต่อการเจริญเติบโตของพืชแต่ละชนิด หลังจากนั้นดำเนินการประเมินคุณภาพที่ดิน ซึ่งสามารถจำแนกระดับความเหมาะสมของที่ดินได้เป็น 4 ชั้น ได้แก่ เหมาะสมสูง (S1) เหมาะสมปานกลาง (S2) เหมาะสมเล็กน้อย (S3) และไม่เหมาะสม (N) โดยที่

S1: ไม่มีข้อจำกัดด้านที่ดินตามปัจจัยที่ใช้พิจารณา

S2: มีข้อจำกัดด้านที่ดินที่แก้ไขได้ง่ายหรือข้อจำกัดอาจไม่ส่งผลกระทบต่อ การเจริญเติบโตของพืชอย่างชัดเจน

S3: มีข้อจำกัดด้านที่ดินที่แก้ไขได้ยาก ควรปรับเปลี่ยนการผลิตเป็นพืชชนิดอื่นหรือ กิจกรรมอื่น (ส่วนใหญ่เป็นลักษณะทางกายภาพ)

N: มีข้อจำกัดที่พัฒนาหรือปรับปรุงที่ดินได้ยากมาก หากจะดำเนินการพัฒนาหรือ ปรับปรุงต้องใช้ต้นทุนสูงหรือเครื่องจักรขนาดใหญ่ แนะนำให้ปรับเปลี่ยนการผลิต

ตารางที่ 5-1 ตัวอย่างการประเมินคุณภาพที่ดินด้านกายภาพของประเภทการใช้ประโยชน์ที่ดิน

คุณภาพที่ดิน (Land Quality)	คุณลักษณะที่ดินตัวแทน (Land Characteristics)	ระดับความเหมาะสม (Land Suitability Rating)
1. ความเหมาะสมด้านความต้องการด้านพืช (Crop Requirements)		
1.1. การหยั่งลึกของรากพืช (r)	ความลึกของดิน	S1
1.2. ความชุ่มชื้นที่เป็นประโยชน์ต่อพืช (m)	ปริมาณน้ำฝนเฉลี่ยในรอบปี	S2m
1.3. ความเป็นประโยชน์ของออกซิเจนต่อรากพืช (o)	สภาพการระบายน้ำของดิน	S2o
ความเหมาะสมรวมด้านความต้องการด้านพืช (Crop Requirements)		S2om
2. ความเหมาะสมด้านความต้องการด้านการจัดการ (Management Requirements)		
2.1. สภาพการเขตกรรม (k)	ชั้นความยากง่ายในการเขตกรรม (ดินบน)	S1
2.2. ศักยภาพการใช้เครื่องจักรกล (w)	ความลาดชันของพื้นที่	S3w
ความเหมาะสมรวมด้านความต้องการด้านการจัดการ (Management Requirements)		S3w
3. ความเหมาะสมด้านความต้องการด้านการอนุรักษ์ (Conservation Requirements)		
3.1 ความเสียหายจากการกัดกร่อน (e)	ความลาดชันของพื้นที่	S3e
ความเหมาะสมรวมด้านความต้องการด้านการอนุรักษ์ (Conservation Requirements)		S3e
ความเหมาะสมด้านกายภาพของประเภทการใช้ประโยชน์ที่ดินในแต่ละหน่วยที่ดินโดยรวม		S3ew

5.2 พืชเศรษฐกิจที่สำคัญของตำบล

พืชเศรษฐกิจหลักและพืชทางเลือกของตำบล ได้แก่ ข้าว ตะไคร้ เตย มะม่วง กระท่อม พลู

5.3 ระดับความเหมาะสมของที่ดิน

การประเมินคุณภาพที่ดินของพืชเศรษฐกิจหลักและพืชทางเลือก ตำบลคลองเจ็ด อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี ได้ผลการประเมินคุณภาพที่ดิน ดังตารางที่ 5-2

ตารางที่ 5-2 ชั้นความเหมาะสมทางกายภาพของดิน ตำบลคลองเจ็ด อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี

หน่วยที่ดิน	ข้าว	ตะไคร้	เตย	มะม่วง	กระท่อม	พลู
Cc-cA	S1	N	N	N	N	N
Ok-sicA	S3z	N	N	N	N	N
Rs-cA	S2z	N	N	N	N	N

หมายเหตุ

z = สารพิษ

บทที่ 6

แผนการใช้ที่ดิน

6.1 การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อจัดทำแผนการใช้ที่ดินระดับตำบล

ตามที่กรมพัฒนาที่ดินได้จัดทำแผนปฏิบัติการราชการกรมพัฒนาที่ดินระยะ 5 ปี ช่วงปี 2566-2570 เพื่อให้บรรลุตามวิสัยทัศน์ที่กำหนดไว้ คือ “เป็นองค์การอัจฉริยะทางดิน เพื่อขับเคลื่อนการใช้ที่ดินอย่างเหมาะสม 15 ล้านไร่ ภายในปี 2570” ซึ่งในส่วนของประเด็นการพัฒนาที่ 2 บริหารจัดการทรัพยากรดินและที่ดินด้วยชุดข้อมูลที่มีมูลค่าสูง (High Value Dataset) ซึ่งมีเป้าหมาย คือ การนำชุดข้อมูลที่มีมูลค่าสูง ไปใช้ในการบริหารจัดการทางการเกษตร ในส่วนของตัวชี้วัด บริหารจัดการทรัพยากรดินและที่ดินบนพื้นฐานของชุดข้อมูลที่มีมูลค่าสูง ร้อยละ 100 กลยุทธ์ที่ 2 ยกระดับแผนการใช้ที่ดินไปสู่การปฏิบัติ ได้กำหนดให้ ร้อยละของแผนการใช้ที่ดินระดับตำบลที่จัดทำแล้วเสร็จทั้งประเทศ ภายใน ปี 2570 (ไม่น้อยกว่า ร้อยละ 80) เป็นตัวชี้วัดหนึ่งของกลยุทธ์ดังกล่าว

การวางแผนการใช้ที่ดินระดับตำบลเป็นการวางกรอบและนโยบายการการพัฒนาพื้นที่ให้เกิดการใช้ที่ดินอย่างสมดุลและยั่งยืน ซึ่งจะมีความละเอียดและเฉพาะเจาะจงมากกว่าแผนการใช้ที่ดินระดับประเทศ ที่ใช้เป็นกรอบนโยบายการพัฒนาที่ดิน เป็นการกำหนดแนวทางใช้ที่ดินให้ตรงกับศักยภาพโดยเฉพาะทางการเกษตร และนำไปสู่การกำหนดแผนงาน โครงการ กิจกรรม ที่มีความสอดคล้องกับสภาพพื้นที่ ทั้งนี้การใช้ขอบเขตการปกครองในระดับตำบลจะนำไปสู่การพัฒนาเชิงพื้นที่ที่มีเป้าหมายและทิศทางสอดคล้องตามบริบทของแต่ละตำบล และมีผู้รับผิดชอบโดยตรง คือ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งแผนการใช้ที่ดินในระดับที่ใหญ่กว่านี้อาจไม่สามารถนำมาใช้ปฏิบัติงานในระดับพื้นที่ได้อย่างเป็นรูปธรรมเนื่องจากเป็นแผนงานสำหรับนำไปใช้ปฏิบัติงานเชิงนโยบายและยุทธศาสตร์ในภาพรวม

ทั้งนี้แผนการใช้ที่ดินเป็นผลที่ได้จากการวิเคราะห์ข้อมูลทางด้านกายภาพ เศรษฐกิจ และสังคม โดยได้นำฐานข้อมูลที่ได้จากการรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิ และข้อมูลปฐมภูมิจากการสำรวจภาคสนาม การศึกษาด้านกายภาพ ได้จาก การวิเคราะห์สถานภาพของทรัพยากรธรรมชาติ อาทิ ทรัพยากรดิน ทรัพยากรน้ำ และทรัพยากรป่าไม้ร่วมกับการพิจารณาลักษณะการใช้ประโยชน์ที่ดิน ข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่ในเขตป่าไม้ตามกฎหมาย เช่น เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า เขตอุทยานแห่งชาติ เขตป่าสงวนแห่งชาติ และนโยบายของรัฐที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่ที่มีมติคณะรัฐมนตรีเกี่ยวกับการใช้ที่ดิน มติคณะรัฐมนตรีเรื่องการจำแนกการใช้ประโยชน์ที่ดินในพื้นที่ป่าไม้ในเขตป่าสงวนแห่งชาติ เป็นต้น ประกอบกับการพิจารณาจากทิศทางตามกรอบนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดเขตการใช้ที่ดินภายในพื้นที่ตำบล เช่น ยุทธศาสตร์ของจังหวัด ร่วมกับความต้องการของท้องถิ่น สามารถกำหนดแนวทางการใช้ที่ดินตามศักยภาพของทรัพยากร เพื่อการรักษาคุณภาพของลักษณะทางนิเวศวิทยาและการอนุรักษ์

ทรัพยากรธรรมชาติ โดยคำนึงถึงสภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของชุมชนในพื้นที่ ซึ่งข้อมูลนี้ส่วนหนึ่งได้มาจากการวิเคราะห์ชุมชนแบบมีส่วนร่วม (PRA) ทำการสังเคราะห์ข้อมูลทุกด้านเพื่อให้ได้เขตการใช้ที่ดินที่เหมาะสมกับศักยภาพของพื้นที่ต่อไป

6.2 เขตการใช้ที่ดิน

จากการวิเคราะห์ข้อมูลกายภาพ เศรษฐกิจ และสังคม พบว่าแผนการใช้ที่ดินตำบลคลองเจ็ดอำเภอลองหลวง จังหวัดปทุมธานี สามารถกำหนดออกเป็น 4 เขตหลัก ได้แก่ เขตเกษตรกรรม เขตชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง เขตแหล่งน้ำ และเขตพื้นที่อื่นๆ มีรายละเอียดดังนี้ (ตารางที่ 6-1 และรูปที่ 6-1)

6.2.1 เขตเกษตรกรรม เป็นพื้นที่เกษตรกรรมซึ่งในที่นี้ คือ พื้นที่ที่อยู่นอกเขตที่มีการประกาศเป็นเขตป่าไม้ตามกฎหมาย ซึ่งรัฐได้กำหนดเป็นพื้นที่ทำกิน มีการออกเอกสารสิทธิ์ซึ่งรวมถึงพื้นที่ในเขตปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมด้วย เขตนี้รวมถึงการทำกิจกรรมภาคการเกษตรอื่นที่นอกเหนือจากการปลูกพืชด้วย ประกอบด้วย 3 เขตรอง ได้แก่ เขตเกษตรกรรมขั้นดี เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตสูง และเขตประมง มีเนื้อที่ 11,688 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 81.72 ของเนื้อที่ตำบล มีรายละเอียดดังนี้

1) เขตเกษตรกรรมขั้นดี เป็นเขตที่มีวัตถุประสงค์เพื่อคุ้มครองไว้เป็นแหล่งผลิตสินค้าเกษตรเพื่อความมั่นคงทางด้านอาหาร และผลิตสินค้าเกษตรที่ให้ผลตอบแทนสูง หรือรองรับอุตสาหกรรมแปรรูปเพื่อการส่งออก โดยรัฐใช้ลงทุนสร้าง โครงสร้างพื้นฐานด้านการเกษตรกรรม เช่น โครงการชลประทาน โครงการป้องกันน้ำท่วม หรือมีการจัดรูปที่ดิน รวมถึงพื้นที่ผลิตพืชที่มีสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ เนื่องจากปัจจุบันยังไม่มีเทคโนโลยีใด มาทดแทนการผลิตทางการเกษตร จากแหล่งผลิตของที่ดินที่มีความอุดมสมบูรณ์และมีความพิเศษในการให้ผลผลิตที่มีคุณภาพ

- เขตทำนา (สัญลักษณ์ 2110) มีเนื้อที่ 11,495 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 80.37 ของเนื้อที่ตำบล เป็นพื้นที่ที่มีศักยภาพต่อการทำนาในระดับเหมาะสมสูงถึงปานกลาง และปัจจุบันเกษตรกรมีการปลูกข้าวโดยส่วนใหญ่เป็นลักษณะ นาปีตามด้วยนาปรัง

2) เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตสูง ประเภทที่ 1 เป็นเขตที่ควรสงวนไว้เพื่อเป็นพื้นที่เกษตรกรรมในการผลิตอาหารและ สินค้าเกษตรของประเทศ ลักษณะของพื้นที่ในเขตนี้ เป็นพื้นที่ที่มีศักยภาพทางการเกษตรสูง ให้ผลผลิตเกษตรในระดับปานกลางถึงสูง และสามารถพัฒนาระบบชลประทาน และโครงสร้างพื้นฐานให้เป็นเกษตรกรรมขั้นดีที่มีผลผลิตสูงต่อไป

- เขตทำนา (สัญลักษณ์ 2211) มีเนื้อที่ 185 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 1.29 ของเนื้อที่ตำบล เป็นเขตที่สภาพพื้นที่ราบเรียบเป็นที่ลุ่ม มีศักยภาพสูงในการพัฒนาระบบโครงสร้างพื้นฐานทางการเกษตรให้ สามารถทำการเกษตรแบบเข้มข้นได้ มาตรการสำคัญในพื้นที่นี้ควรส่งเสริมให้มีการลดต้นทุนและเพิ่มผลผลิต เพื่อผลิตในเชิงการค้า นอกจากนี้ยังเป็นพื้นที่ที่มีศักยภาพต่อการทำนาในระดับ

เหมาะสมเล็กน้อยถึงไม่เหมาะสม และปัจจุบันเกษตรกรมีการปลูกข้าวโดยส่วนใหญ่เป็นลักษณะ นาปี ตามด้วยนาปรัง

3) เขตประมง (สัญลักษณ์ 2400) มีเนื้อที่ 8 ไร่ของตำบล หรือคิดเป็นร้อยละ 0.06 ของเนื้อที่ตำบล สภาพพื้นที่เป็นสถานที่เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ ได้แก่ สถานที่เพาะเลี้ยงปลา สถานที่เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำร้าง เป็นต้น และปัจจุบันเกษตรกรมีการชุกบ่อเลี้ยงปลา เช่น ปลานิล ปลาดุก ปลาสวาย เป็นต้น

6.2.2 เขตชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง มีเนื้อที่ ไร่ 2,215 หรือคิดเป็นร้อยละ 15.48 ของเนื้อที่ตำบล ประกอบด้วย 3 เขตตรง ได้แก่ เขตชุมชน/สถานที่ราชการ เขตอุตสาหกรรม/แหล่งรับซื้อผลผลิต และเขตการใช้พื้นที่เฉพาะ มีรายละเอียดดังนี้

1) เขตชุมชน/สถานที่ราชการ (สัญลักษณ์ 3100) มีเนื้อที่ 1,529 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 10.69 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันมีการใช้ที่ดินชุมชนและที่อยู่อาศัย มีทั้งประเภทชุมชนเมือง ชุมชนชนบท และที่ตั้งของสถาบันและสถานที่ราชการต่าง ๆ

2) เขตอุตสาหกรรม/แหล่งรับซื้อผลผลิต (สัญลักษณ์ 3200) มีเนื้อที่ 455 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 3.18 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันมีการใช้ที่ดินประเภทโรงงานอุตสาหกรรม แหล่งรับซื้อผลผลิตทางการเกษตรประเภทต่าง ๆ

3) เขตการใช้พื้นที่เฉพาะ (สัญลักษณ์ 3300) มีเนื้อที่ 231 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 1.61 ของเนื้อที่ตำบล

6.2.3 เขตแหล่งน้ำ มีเนื้อที่ 309 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 2.16 ของเนื้อที่ตำบล ประกอบด้วย

- เขตแหล่งน้ำที่สร้างขึ้น (สัญลักษณ์ 4200) มีเนื้อที่ 309 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 2.16 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันมีสภาพการใช้ที่ดินเป็นแหล่งน้ำที่สร้างขึ้น คือ คลองชลประทาน

6.2.4 เขตพื้นที่อื่นๆ (สัญลักษณ์ 5000) มีเนื้อที่ 91 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 0.64 ของเนื้อที่ตำบล เป็นเขตที่มีลักษณะการใช้ที่ดินที่มีความเฉพาะ เช่น ที่ทิ้งขยะ ไม้พุ่ม บ่อดินและพื้นที่ถม เป็นต้น

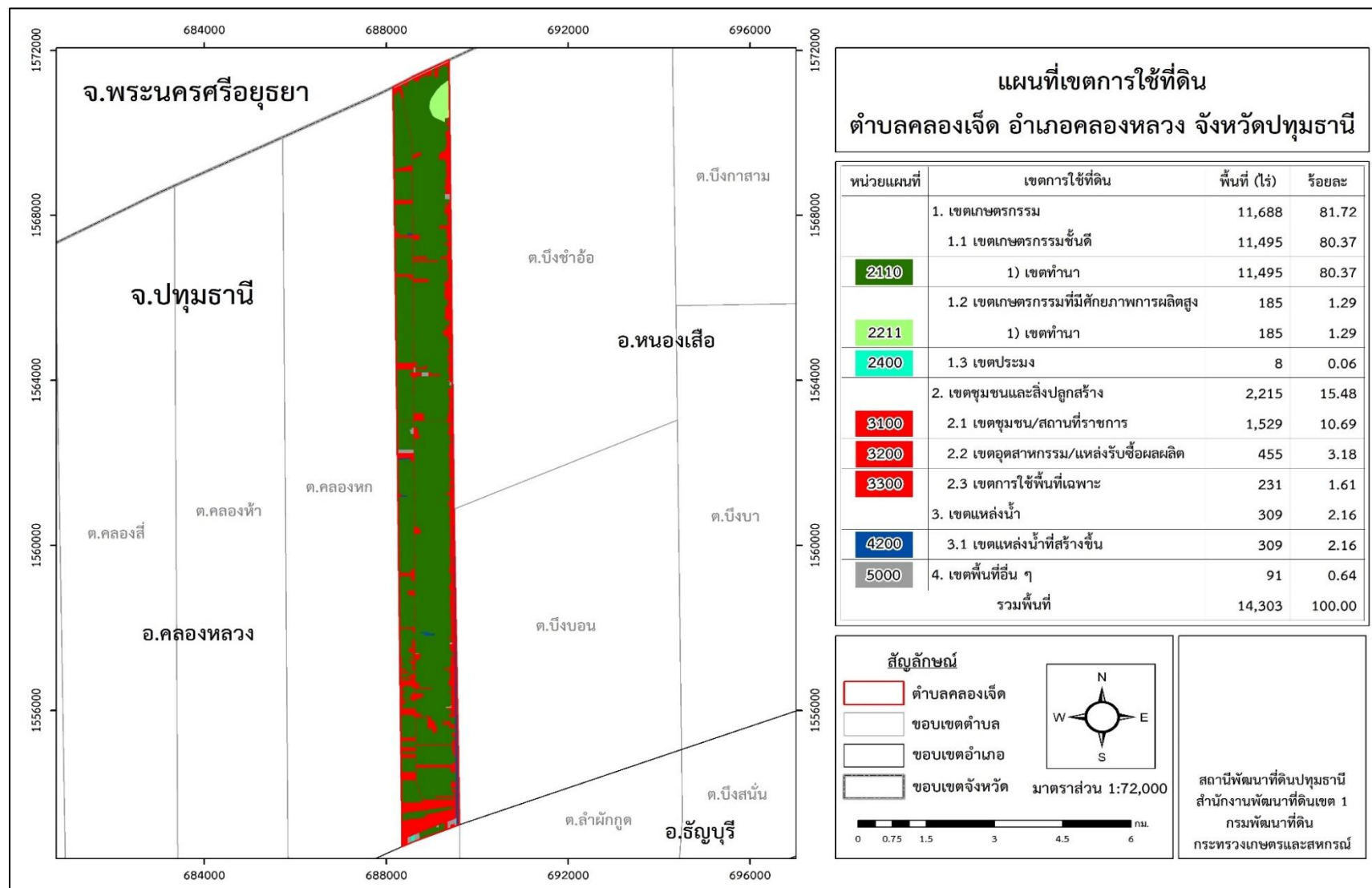

สัญลักษณ์	เขตการใช้ที่ดิน	เนื้อที่	
		ไร่	ร้อยละ
1. เขตเกษตรกรรม		11,688	81.72
1.1 เขตเกษตรกรรมชั้นดี		11,495	80.37
1.1.1 เขตทำนา		11,495	80.37
1.2 เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตสูงประเภทที่ 1		185	1.29
1.2.1 เขตทำนา		185	1.29
1.4 เขตประมง		8	0.06
2. เขตชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง		2,215	15.48
2.1 เขตชุมชน/สถานที่ราชการ		1,529	10.69
2.2 เขตอุตสาหกรรม/แหล่งรับซื้อผลผลิต		455	3.18
2.3 เขตการใช้พื้นที่เฉพาะ		231	1.61
3. เขตแหล่งน้ำ		309	2.16
3.1 เขตแหล่งน้ำที่สร้างขึ้น		309	2.16
4. เขตพื้นที่อื่นๆ		91	0.64
เขตพื้นที่อื่นๆ		91	0.64
	รวมทั้งหมด	14,303	100.00

หมายเหตุ : เนื้อที่คำนวณด้วยระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์

แผนการใช้ที่ดินตำบลคลองเจ็ด อำเภอกลองหลวง จังหวัดปทุมธานี

รูปที่ 6-1 เขตการใช้ที่ดิน ตำบลคลองเจ็ด อำเภอกลองหลวง จังหวัดปทุมธานี

บทที่ 7

การขับเคลื่อนแผนการใช้ที่ดิน

7.1 ขั้นตอนการดำเนินงาน

ภายหลังการจัดทำแผนการใช้ที่ดินตำบลคลองเจ็ด อำเภอลองหลวง จังหวัดปทุมธานี แล้ว จะต้องดำเนินการดังต่อไปนี้

7.1.1 จัดทำเป้าหมายการดำเนินงานและงบประมาณและกิจกรรมต่าง ๆ ที่จะดำเนินการใน ปีงบประมาณ 2568 ถึง 2572

7.1.2 นำแผนการใช้ที่ดินตำบลคลองเจ็ด ไปเสนอต่อองค์การบริหารส่วนตำบลคลองเจ็ด เพื่อมี มติให้ความร่วมมือในกิจกรรมพัฒนาที่ดินดำเนินการกิจกรรมต่าง ๆ ที่กำหนดไว้ในแผน และได้รับการ เชื่อมโยงสู่แผนพัฒนาตำบล

7.1.3 สถานีพัฒนาที่ดินปทุมธานี เสนอเป้าหมายและงบประมาณให้รายงานมายังกรมพัฒนาที่ดิน

7.1.4 กรมพัฒนาที่ดินพิจารณาสนับสนุนงบประมาณกิจกรรมและโครงการตามเป้าหมายที่ กำหนดในแผนการใช้ที่ดิน

7.1.5 สถานีพัฒนาที่ดินปทุมธานี นำเสนอต่อที่ประชุมจังหวัด/อำเภอ เพื่อสร้างการรับรู้และ ประชาสัมพันธ์ให้หน่วยงานอื่น นำโครงการภายใต้หน่วยงานมาพัฒนาพื้นที่ตามแผนการใช้ที่ดินกำหนด

7.2 กิจกรรมที่จะดำเนินการของกรมพัฒนาที่ดิน

งบประมาณที่กำหนดไว้เป็นการประมาณเบื้องต้น อาจมีการเปลี่ยนแปลงตามที่ได้รับการจัดสรร ให้ดำเนินการ (ตารางที่ 7-1)

7.2.1 เขตพื้นที่เกษตรกรรม

1) **เขตเกษตรกรรมขั้นดี** มีเขตทำนา เพียง เขตเดียว เกษตรกรพบปัญหาต้นทุนการผลิต สูง ดินเปรี้ยว และดินขาดความอุดมสมบูรณ์ เกษตรกรตำบลคลองเจ็ด มีความต้องการปรับปรุงบำรุง ความอุดมสมบูรณ์ของดิน มีแผนงาน/โครงการ ในการปรับปรุงบำรุงดินและอนุรักษ์ดินและน้ำ ดังนี้

- (1) การส่งเสริมการผลิตและการใช้สารอินทรีย์
- (2) การพัฒนากลุ่มเกษตรกรใช้สารอินทรีย์ลดการใช้สารเคมีทางการเกษตร
- (3) สนับสนุนเมล็ดพันธุ์พืชปุ๋ยสด
- (4) ส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงดินด้วยพืชปุ๋ยสด
- (5) รมรงค์โลกบดต่อซังเพื่อเพิ่มอินทรีย์วัตถุและแร่ธาตุในดิน
- (6) การจัดหาปูนมาร์ล เพื่อแก้ไขปัญหาดินเปรี้ยว
- (7) ส่งเสริมการเพิ่มผลผลิตพืชในพื้นที่ดินเปรี้ยว

2) **เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตสูง (ประเภทที่ 1)** มีเขตพื้นที่ทำนา เพียงเขตเดียว พบปัญหาต้นทุนการผลิตสูง ดินเปรี้ยว และตำบลคลองเจ็ดมีความต้องการฟื้นฟูความอุดมสมบูรณ์ของดิน มีแผนงาน/โครงการ ในการปรับปรุงบำรุงดินและอนุรักษ์ดินและน้ำ ดังนี้

- (1) การส่งเสริมการผลิตและการใช้สารอินทรีย์
- (2) การพัฒนากลุ่มเกษตรกรใช้สารอินทรีย์ลดการใช้สารเคมีทางการเกษตร
- (3) สนับสนุนเมล็ดพันธุ์พืชปุ๋ยสด
- (4) ส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงดินด้วยพืชปุ๋ยสด
- (5) รมรงค์โลกบดต่อซังเพื่อเพิ่มอินทรีย์วัตถุและแร่ธาตุในดิน
- (6) การจัดหาปูนมาร์ล เพื่อแก้ไขปัญหาดินเปรี้ยว
- (7) ส่งเสริมการเพิ่มผลผลิตพืชในพื้นที่ดินเปรี้ยว

7.3 กิจกรรมที่จะดำเนินงานของหน่วยงานอื่น

การดำเนินงานของหน่วยงานอื่น อาจมีการเปลี่ยนแปลงตามเป้าหมายที่ทางหน่วยงานอื่น ได้รับการจัดสรรให้ดำเนินการนั้นๆ (ตารางที่ 7-2)

7.3.1 **เขตพื้นที่เกษตรกรรม** ได้แก่ เขตพื้นที่เกษตรกรรมชั้นดี เขตพื้นที่เกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตสูง (ประเภทที่ 1) และเขตประมง

1) เขตพื้นที่เกษตรกรรมชั้นดี

- (1) ใช้ตลาดนำการผลิตในการเลือกชนิดพืชหลังนาและหาตลาดรองรับ (สำนักงานพาณิชย์จังหวัดปทุมธานี/สำนักงานสหกรณ์จังหวัดปทุมธานี)
- (2) จัดอบรมถ่ายทอดความรู้เรื่องการใช้พันธุ์ข้าว (กรมการข้าว)
- (3) จัดอบรมถ่ายทอดความรู้เรื่องการป้องกันกำจัดศัตรูข้าวและการจัดการโรค/แมลง (กรมการข้าว)
- (4) ถ่ายทอดองค์ความรู้เรื่องการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว (กรมการข้าว)
- (5) ส่งเสริมการรวมกลุ่ม การจัดตั้งโครงการแปลงใหญ่ การทำเกษตรแบบอินทรีย์ รวมถึงการแปรรูปสินค้าการเกษตรเพื่อเพิ่มมูลค่าสินค้า (สำนักงานเกษตรอำเภอ, กรมการข้าว)

2) เขตพื้นที่เกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตสูง (ประเภทที่ 1)

- (1) ใช้ตลาดนำการผลิตในการเลือกชนิดพืชและหาตลาดรองรับ ทั้งในเขตที่เหมาะสมและในเขตที่ไม่เหมาะสมและต้องการปรับเปลี่ยนชนิดพืช (สำนักงานพาณิชย์จังหวัด/สำนักงานสหกรณ์จังหวัด)
- (2) การอบรมให้ความรู้เรื่องของโรคระบาดในนาข้าว (ศูนย์วิจัยข้าว)

(3) การอบรมให้ความรู้การเข้าสู่กระบวนการรับรองมาตรฐานสินค้าเกษตรปลอดภัย (GAP) (กรมวิชาการเกษตร)

(4) จัดอบรมถ่ายทอดความรู้การทำเกษตรผสมผสานตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง (กรมส่งเสริมการเกษตร)

(6) จัดทำโครงการลดต้นทุนการผลิต เช่น ส่งเสริมการใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน ส่งเสริมการใช้สารชีวภัณฑ์ ส่งเสริมบริหารจัดการวัชพืช ส่งเสริมลดการเผา ส่งเสริมการรวมกลุ่ม (กรมส่งเสริมการเกษตร, องค์การบริหารส่วนท้องถิ่น, ศูนย์วิจัยข้าว, สำนักงานชลประทานจังหวัด, กลุ่มเกษตรกรแปลงใหญ่)

3) เขตประมง

(1) ส่งเสริม/สนับสนุนการเลี้ยงปลาเบญจพรรณ เลี้ยงกบ เป็นต้น (สำนักงานประมงจังหวัดปทุมธานี)

(2) ส่งเสริม/สนับสนุนการเลี้ยงไก่ไข่ เป็ด เป็นต้น (สำนักงานปศุสัตว์จังหวัดปทุมธานี)

(3) การแปรรูปสินค้า เพื่อเพิ่มมูลค่าสินค้า รวมถึงการหาตลาดรองรับสินค้า หรือสถานที่ขายสินค้าให้กับเกษตรกร (สำนักงานประมงจังหวัดปทุมธานี)

7.3.2 เขตแหล่งน้ำ

1) ซ่อมแซมโครงการชลประทาน (ชลประทานจังหวัด)

2) โครงการบำรุงรักษาโครงการชลประทาน (ชลประทานจังหวัด)

3) โครงการบริหารการส่งน้ำและบำรุงรักษาโครงการชลประทาน (ชลประทานจังหวัด)

4) โครงการกำจัดวัชพืช (ชลประทานจังหวัด)

5) โครงการขุดลอกคลองชลประทาน (ชลประทานจังหวัด)

7.4 ความต้องการของชุมชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

จากการดำเนินการจัดทำกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน (PRA) ที่องค์การบริหารส่วนตำบลคลองเจ็ด เมื่อวันที่ 21 สิงหาคม 2567 ได้มีความต้องการของประชาชนที่ต้องการให้ดำเนินการเกี่ยวกับความต้องการให้ภาครัฐกำกับดูแลราคาปัจจัยการผลิตและราคาผลผลิตทางการเกษตร การช่วยฟื้นฟูความอุดมสมบูรณ์ของดิน และแก้ปัญหาดินเสื่อมโทรม

เพื่อตอบสนองต่อความต้องการของชุมชนและการแก้ไขปัญหาเชิงพื้นที่ของตำบลคลองเจ็ด อำเภอลองหลวง จังหวัดปทุมธานี กรมพัฒนาที่ดินได้วิเคราะห์เบื้องต้น ดังต่อไปนี้

ปัญหาของตำบลคลองเจ็ด ในภาพรวมสรุปได้ว่า มีปัญหาสำคัญ 3 ประการ คือ (1) ต้นทุนในการผลิตสูง (2) ดินเปรี้ยว และดินเสื่อมโทรม และ (3) มีการเผาตอซังและเศษวัสดุเหลือใช้ในแปลงเกษตร

แนวทางการลดต้นทุน (กรมวิชาการเกษตร,2558)

หลักวิชาการที่ 1 การลดต้นทุนด้านการจัดการดินและเตรียมดิน

1. บำรุงดินเป็นประจำ โดยใส่ปุ๋ยอินทรีย์ ปุ๋ยหมัก ปุ๋ยคอก การปลูกพืชบำรุงดิน หรือ ไถกลบตอซัง จะช่วยให้ดินดีขึ้นในระยะยาว พืชบำรุงดินที่ควรปลูก เช่น ปอเทือง ให้น้ำหนักสด 2-4 ตัน/ไร่ ถั่วพราง ให้น้ำหนักสด 4-6.5 ตัน/ไร่ และถั่วพุ่ม ให้น้ำหนักสด 1.6-2.5 ตัน/ไร่

2. แก้ไขดินที่เป็นกรดเกินไป โดยวัดค่าพีเอช (pH) หรือค่าความเป็นกรดต่าง ถ้าได้ค่าต่ำกว่า 5.5 แสดงว่าดินเป็นกรด แม้มีการใส่ปุ๋ยลงไป แต่พืชจะไม่สามารถนำธาตุอาหารบางชนิด ไปใช้ได้เต็มที่ เนื่องจากเมื่อดินจะดูดธาตุอาหารเอาไว้จึงต้องปรับสภาพดินกรดให้มีค่าความเป็นกรดต่าง 5.5-7.0 ด้วยการใส่ปูนขาว โคลโลไมท์หรือ หินฝุ่น

3. เตรียมดินให้ถูกวิธี ไถตากดินจนแน่ใจว่าวัชพืชตาย ไถดินให้ละเอียดพอดี หรือเตรียมขนาดหลุมปลูกให้เหมาะสมกับชนิดพืช

4. รักษาความชื้นของดิน เช่น ใช้ฟางคลุม หรือให้มีหญ้าปกคลุมในหน้าแล้ง

หลักวิชาการที่ 2 การลดต้นทุนด้านการจัดการพันธุ์พืช

1. ค่าพันธุ์พืชที่สิ้นเปลืองและไม่คุ้มค่า เกิดจากการใช้เมล็ดพันธุ์ที่มีความงอกต่ำ มีพันธุ์ปนขนาดไม่ได้มาตรฐาน ไม่รู้แหล่งที่มา ใช้จำนวนเมล็ดมากเกินไปจนความจำเป็น ซื้อพันธุ์ที่มีราคาแพง มีศัตรูทำลายขณะปลูก และประสบปัญหาปลูกแล้วเสียหายจากฝนแล้งน้ำท่วม

2. การนำเมล็ดมาเพาะทดสอบความงอก โดยเอาเมล็ดมา 100 เมล็ดมาเพาะดูการงอก จะทำให้ทราบว่าเมล็ดมีชีวิตอยู่ที่เปอร์เซ็นต์ ช่วยให้สามารถกำหนดจำนวนเมล็ดที่ใช้ปลูกได้เหมาะสม ช่วยลดต้นทุนจากการใช้เมล็ดพันธุ์มากเกินไป

3. การเพาะกล้าก่อนปลูก พันธุ์พืชผักบางชนิดที่มีราคาสูง หรือการปลูกในที่เสี่ยงต่อการขาดน้ำในช่วงเริ่มปลูก หากมีการเพาะกล้าก่อนปลูกจะช่วยลดอัตราการตายของต้นพันธุ์การเพาะกล้าทำให้สามารถดูแลต้นอ่อนได้อย่างใกล้ชิด

4. การเก็บเมล็ดพันธุ์พืชไว้ใช้เองในโรงเรือนเพาะชำชุมชน หรือ ธนาคารเมล็ดพันธุ์จะช่วยลดต้นทุนจากเมล็ดพันธุ์ราคาแพง การเก็บเมล็ดพันธุ์โดยจะต้องคัดเลือกจากต้นพ่อแม่ที่ให้ผลผลิตดีไม่เป็นโรค หรือใช้พันธุ์จากศูนย์วิจัยพืช ขณะปลูกต้องตัดพันธุ์ปนออก หลังเก็บผลผลิตต้องมีการทำความสะอาด คัดแยกเอาเมล็ดที่ดี ตากแดดลดความชื้น และเก็บในสภาพอากาศที่เหมาะสม

5. การขยายพันธุ์จากต้นแม่พันธุ์ดี การตอน ปักชำ ทาบกิ่ง จะลดต้นทุนค่าพันธุ์ไม้ผล

6. แหล่งพันธุ์จากราชการ เช่น ศูนย์วิจัย หรือศูนย์เมล็ดพันธุ์พืช เป็นพันธุ์ที่มีคุณภาพสูงและราคาถูก

หลักวิชาการที่ 3 การลดต้นทุนด้านการจัดการปุ๋ยและน้ำ

1. คิดก่อนใส่ปุ๋ย เช่น จะบำรุงส่วนไหนในการเจริญเติบโตของพืช จะใส่ธาตุอะไร ปริมาณเท่าไรจึงเหมาะสม ใส่แล้วพืชเอาไปใช้ได้ไม่สูญเสียไปโดยเปล่าประโยชน์เพื่อการนี้เกษตรกร ควรมีเอกสารคู่มือวิชาการปลูกพืช และคู่มือเรื่องการใส่ปุ๋ย

2. การวิเคราะห์ดิน และวิเคราะห์ใบพืช จะช่วยลดต้นทุนการใส่ปุ๋ย คือได้ทราบว่ามีธาตุอาหารในดิน ในใบ อะไรบ้าง ขาดธาตุอะไร ควรใส่เพิ่มอีกเท่าไร ต้องปรับสภาพดินอย่างไรจึงจะเป็นประโยชน์ต่อพืชและลดต้นทุนค่าปุ๋ย

3. เข้าใจสูตรปุ๋ย ปุ๋ยเคมีสูตร 15-7-18 ใน 2 กระสอบ 100 กิโลกรัม จะมีไนโตรเจน 15 กิโลกรัม ฟอสฟอรัส 7 กิโลกรัม โปแตสเซียมซีม 18 กิโลกรัม รวม 40 กิโลกรัม อีก 60 กิโลกรัมจะเป็นตัวเติมให้ปุ๋ยมีการจับตัวเป็นเม็ดซึ่งไม่ใช่ธาตุอาหารพืช

4. การซื้อปุ๋ย เจาะจงสูตร เลือกตราที่เชื่อถือได้ซื้อจากร้าน Q SHOP หรือร้านที่ได้รับอนุญาตค้าปุ๋ย จะลดความเสี่ยงเรื่องปุ๋ยปลอมหรือปุ๋ยไม่เต็มสูตรได้

5. ปุ๋ยชีวภาพละลายฟอสเฟต ช่วยลดต้นทุนค่าปุ๋ยฟอสเฟต คือเมื่อใส่ร่วมกับหินฟอสเฟตจะมีผลให้พืชได้ปุ๋ยฟอสเฟตราคาถูกกว่าปุ๋ยเคมี และการใส่ลงในดินที่มีปริมาณฟอสฟอรัสสูงอยู่แล้วจะทำให้ปุ๋ยละลายฟอสฟอรัสที่ถูกยึดตรึงอยู่ในดินให้ออกมาเป็นประโยชน์ต่อพืชอีกครั้ง

6. การใส่ปุ๋ยอินทรีย์ร่วมกับปุ๋ยเคมี จะทำให้ปุ๋ยเคมีเกิดประโยชน์เพิ่มขึ้น

7. ปุ๋ยอินทรีย์แห้ง ปุ๋ยอินทรีย์น้ำ หรือน้ำหมัก มักจะมีฮอร์โมนพืช จะช่วยเสริมการเจริญเติบโตและเป็นการลงทุนที่ราคาถูก

8. การบังคับการให้น้ำ มีผลต่อการออกดอกนอกฤดูกาลของไม้ผลหลายชนิด เช่น มะนาว มะม่วง โดยใช้หลักการคือเร่งการให้น้ำ ในช่วงที่ต้องการให้แตกใบ แล้วงดการให้น้ำเพื่อให้พืชสะสมอาหารให้เพียงพอสำหรับการแตกตาดอก และให้น้ำอีกครั้งเพื่อกระตุ้นการแตกตาดอก

หลักวิชาการที่ 4 การลดต้นทุนด้านการจัดการศัตรูพืช และการใช้สารเคมี

1. การบำรุงพืชให้แข็งแรง ปรับดินให้มีระดับความเป็นกรดต่างพอเหมาะ การทำให้แปลงไม่มีความชื้นมากเกินไป และทำแปลงให้สะอาด จะช่วยลดการเป็นโรคของพืช ลงได้

2. การใช้สารทดแทนสารเคมี การใช้วิธีธรรมชาติ เช่น กัดัก สารล่อ การห่อผล ทดแทนสารเคมี การใช้กากน้ำตาลผสมน้ำ สามารถล่อด้งีเสื้อกลางคืนได้ สารสกัดจากพืช โดยใช้พืชสับละเอียดแช่น้ำทิ้งไว้ 1 คืนกรองน้ำไปฉีดพ่นบ่อยๆ สามารถป้องกันกำจัดแมลงได้หลายชนิดตามคุณสมบัติของพืช เช่น สะเดา หนอนไยผัก หนอนคืบกะหล่ำ หนอนกระทู้หอม เพ็ลี่ยจักจั่น สาบเสือ กำจัดเพลี้ยอ่อน ไล่หนอนไยผัก หนอนกระทู้ผักและแมลงศัตรูในโรงเก็บ ป้องกันกำจัดโรคพืชที่เกิดจากเชื้อราและแบคทีเรีย หนอนตายหยาก กำจัดหนอนแมลงวัน ป้องกันกำจัดแมลงศัตรูพืช ยับยั้งการกินของ หนอนกระทู้ผัก มีความเป็นพิษต่อลูกน้ำยุง

3. ก่อนใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช ต้องสำรวจปริมาณการระบาดก่อนเสมอ เลือกใช้สารเคมีให้ตรงกับชนิดโรคแมลง จะช่วยลดการสูญเสียเปล่าของสารเคมี

4. การใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช อ่านฉลาก ดูว่าใช้กับศัตรูชนิดใด ให้ใช้ตามอัตราที่ระบุไว้ในฉลาก ดูข้อห้ามใช้ วิธีการใช้ การเก็บ และการทำลาย

หลักวิชาการที่ 5 การลดต้นทุนด้านการจัดการแรงงานและ เครื่องจักรกลการเกษตร

1. แรงงานเกษตรต้องมีคุณภาพ คนที่เข้าใจพืช รู้ว่าเป็นสิ่งมีชีวิตที่ต้องการความเอาใจ ใส่ปฏิบัติดูแลรักษาเช่นเดียวกับสิ่งมีชีวิตอื่นๆ ยิ่งผู้ปลูกรู้จักพืชมากยิ่งประสบความสำเร็จในการปลูกมาก

2. เครื่องจักรกลการเกษตรและเครื่องทุ่นแรง

1) การใช้เครื่องมือเครื่องทุ่นแรงที่เหมาะสมจะช่วยให้ลดการใช้แรงงานและทำให้ผลผลิตเพิ่มขึ้น

2) การลงทุนเครื่องจักรกล ควรพิจารณาที่ผลตอบแทนที่เพิ่มขึ้น ไม่ควรสนใจเพียงแต่ราคาเครื่องจักรกลอย่างเดียว ยิ่งถ้ามีพื้นที่มาก มีการปลูกพืชหลายครั้ง ในรอบปีและสามารถนำออกไปรับจ้างได้ การลงทุนเครื่องจักรกลจะยิ่งมีความคุ้มค่า

3) บางครั้งผู้นำเกษตรกรอาจจะต้องทบทวนแผนการลงทุน ด้ายการซื้อรถแทรกเตอร์แทนการซื้อรถกระบะ เพราะสามารถสร้างรายได้ทั้งเพิ่มผลผลิต การเกษตร ลดต้นทุนค่าจ้าง และสามารถนำไปเป็นอาชีพรับจ้างสร้างรายได้

4) หลักการลงทุนเครื่องจักรกลการเกษตร

1) เลือกซื้อเครื่องจักรกลที่มีกำลังหรือขนาดเหมาะสมกับลักษณะการทำงาน

2) การปรับขนาดแปลงให้ใหญ่จะลดการกลับริดที่หัวแปลงซึ่งช่วยให้ประหยัดน้ำมัน

3) จะต้องวางแผนระยะปลูกพืชให้เหมาะสมกับการใช้เครื่องจักรกลเตรียมดิน กำจัดวัชพืช ใส่ปุ๋ย และเก็บเกี่ยว

4) คำนวณความคุ้มค่าเปรียบเทียบระหว่างการจ้างและการซื้อพร้อมทั้งโอกาสการสร้างรายได้

แนวทางการจัดการดินเปรี้ยว และดินเสื่อมโทรม (กรมพัฒนาที่ดิน,2558)

1. เริ่มต้นด้วยการเก็บตัวอย่างดินวิเคราะห์ เพื่อจะได้รู้ว่าดินเป็นกรดรุนแรงมากหรือน้อย วัดค่าความเป็นกรดเป็นด่างของดิน (pH) หาค่าความต้องการปูนของดิน วิเคราะห์ปริมาณธาตุอาหารไนโตรเจน ฟอสฟอรัส โพแทสเซียม เพื่อนำไปหาอัตราปุ๋ยที่ต้องใช้ ตามโปรแกรมคำแนะนำการใช้ปุ๋ยรายแปลง

2. ใส่วัสดุปุ๋ยปรับปรุงดินตามอัตราที่กำหนด (ตามค่าความต้องการปุ๋ยของดิน) โดยหว่านปุ๋ยกระจายทั่วพื้นที่ ไถคลุกเคล้ากับดิน หมักไว้อย่างน้อย 7 วัน ในสภาพดินชื้น เพื่อให้ปุ๋ยทำปฏิกิริยาสะเทินกรดในดิน ความรุนแรงของกรดจะลดลง (pH สูงขึ้น) การใช้วัสดุปุ๋ยทางการเกษตร แก้ความรุนแรงของกรดในดิน จึงเป็นวิธีที่ง่าย สะดวกและได้ผลรวดเร็วที่สุด สำหรับอัตราปุ๋ยที่แนะนำให้ใช้นั้นแตกต่างกันไปตามระดับความรุนแรงของกรดในดิน ดังนี้

- ดินเปรี้ยวจัดที่เป็นกรดรุนแรงน้อย pH ประมาณ 4.6-5.0 ใส่อัตรา 0.5 ตันต่อไร่
- ดินเปรี้ยวจัดที่เป็นกรดรุนแรงปานกลาง pH ประมาณ 4.0-4.4 ใส่อัตรา 1.0 ตันต่อไร่
- ดินเปรี้ยวจัดที่เป็นกรดรุนแรงมาก pH ต่ำกว่า 4.0 ใส่อัตรา 1.5-2.0 ตันต่อไร่ หรือตาม

ค่าความต้องการปุ๋ยของดินที่วิเคราะห์ได้

ประโยชน์ของวัสดุปุ๋ย ลดความเป็นกรดจัดของดิน ดินมี pH สูงขึ้น ตามปริมาณปุ๋ยที่ใส่มากขึ้นเพิ่มความเป็นประโยชน์ของธาตุอาหาร (ไนโตรเจนและฟอสฟอรัส) และลดความเป็นพิษของเหล็กและอะลูมิเนียม เช่น ดินเปรี้ยวจัดชุดดินรังสิตกรดจัด มี pH 4.4 หลังใส่ปุ๋ยมาร์ลอัตรา 1,426 กิโลกรัมต่อไร่ความรุนแรงของกรดลดลง ดินมีค่า pH สูงขึ้นเป็น 5.6 มีปริมาณอะลูมิเนียมลดลงเหลือ 0.5 me/100 gm soil จากเดิมมี 4.1 me/100 gm soil ปริมาณเหล็กลดลงจาก 9.3 me/100 gm soil เป็น 6.4 me/100 gm soil ซึ่งเป็นช่วงที่ข้าวสามารถเจริญเติบโตได้ดีและให้ผลผลิตสูงขึ้น

3. ปลูกพืชปุ๋ยสดตระกูลถั่วบำรุงดิน เช่น โสนอัฟริกัน ถั่วพุ่ม ถั่วพรี หรือปอเทือง โดยหว่านเมล็ดหลังปรับสภาพความเป็นกรดของดินแล้ว แล้วไถกลบเป็นปุ๋ยพืชสดเมื่อเริ่มออกดอก (อายุประมาณ 55-60 วัน) หมักไว้ประมาณ 10 วัน จึงเตรียมดินปลูกข้าว ปุ๋ยพืชสดที่ได้ให้ปริมาณธาตุอาหารไนโตรเจน ฟอสฟอรัส โพแทสเซียม แคลเซียม และแมกนีเซียมลงดิน (ตารางที่ 1) ปริมาณธาตุอาหารที่ได้จะมากหรือน้อยขึ้นกับมวลชีวภาพของพืชปุ๋ยสดที่ได้ และช่วยลดการใช้ปุ๋ยเคมีลงได้บางส่วน

4. ใส่ปุ๋ยเพิ่มธาตุอาหารให้ข้าวที่ปลูก ซึ่งมีหลายวิธีการ ดังนี้

วิธีที่ 1 ใส่ปุ๋ยเคมีอัตราตามคำแนะนำจากค่าวิเคราะห์ดิน หรือใช้ปุ๋ยผสมสูตร 16-20-0 18-22-0 หรือ 20-20-0 สำหรับอัตราที่ใช้ขึ้นกับความอุดมสมบูรณ์ของดินและพันธุ์ข้าวที่ปลูก โดยทั่วไปมีคำแนะนำดังนี้

1.1 ข้าวพันธุ์ไม่ไวต่อช่วงแสง เช่น พันธุ์ปทุมธานี 1 ชัยนาท 1 สุพรรณบุรี 1 ข้าว กข.ต่างๆ แนะนำให้ใส่ปุ๋ยครั้งแรก คือ ปุ๋ยสูตร 16-20-0 อัตรา 30 กิโลกรัมต่อไร่ หลังปักดำหรือหลังหว่านข้าว 7-10 วัน และครั้งที่ 2 ใส่ช่วงข้าวตั้งท้องด้วยปุ๋ยยูเรียอัตรา 10 กิโลกรัมต่อไร่ คิดเป็นปริมาณไนโตรเจน 9.4 กิโลกรัม N ต่อไร่ และปริมาณฟอสฟอรัส 6 กิโลกรัม P_2O_5 ต่อไร่

1.2 ข้าวพันธุ์ไวต่อช่วงแสง เช่น พันธุ์ขาวดอกมะลิ 105 ขาวตาแห้ง เหลืองปะทิว 123 ฯลฯ แนะนำใส่ปุ๋ยครั้งแรก คือปุ๋ยสูตร 16-20-0 อัตรา 25 กิโลกรัมต่อไร่ หลังปักดำหรือหลังหว่าน

ข้าว 7-10 วัน และครั้งที่ 2 ใส่ช่วงข้าวตั้งท้องด้วยปุ๋ยยูเรีย อัตรา 5-10 กิโลกรัมต่อไร่ คิดเป็นปริมาณ ไนโตรเจน 6.3-8.6 กิโลกรัม N ต่อไร่ และปริมาณฟอสฟอรัส 5 กิโลกรัม P_2O_5 ต่อไร่

วิธีที่ 2 ใส่ปุ๋ยหินฟอสเฟต 200 กิโลกรัมต่อไร่ร่วมกับการใช้สารเร่งจุลินทรีย์ซูเปอร์ พด.9 (ขยายเชื้อในปุ๋ยหมัก อัตรา 100 กิโลกรัมต่อไร่) รองพื้นก่อนปลูกข้าวประมาณ 3 วัน และใส่ปุ๋ยยูเรีย (46-0-0) อัตรา 10 กิโลกรัมต่อไร่หลังปักดำข้าว หรือหลังหว่านข้าว 7-10 วัน และครั้งที่ 2 ใส่ช่วงข้าวตั้งท้องด้วยปุ๋ยยูเรียอัตรา 10 กิโลกรัมต่อไร่ คิดเป็นปริมาณไนโตรเจน 9.2 กิโลกรัม N ต่อไร่ และปริมาณ ฟอสฟอรัส 6 กิโลกรัม P_2O_5 ต่อไร่

วิธีที่ 3 ใส่ปุ๋ยอินทรีย์ ได้แก่ ปุ๋ยหมัก หรือปุ๋ยคอก อาจใช้ร่วมกับปุ๋ยเคมี หรือใช้เพียงอย่างเดียวก็ได้

3.1 กรณีใช้ปุ๋ยอินทรีย์ร่วมกับปุ๋ยเคมี ใช้ปุ๋ยหมัก 500-1,000 กิโลกรัมต่อไร่ หรือ ปุ๋ยคอก 200 กิโลกรัมต่อไร่ ร่วมกับปุ๋ยเคมี 16-20-0 อัตรา 15 กิโลกรัมต่อไร่ก็เพียงพอ โดยคำนวณ ปริมาณธาตุอาหารที่ได้รับจากปุ๋ยหมัก ปุ๋ยคอก หรือปุ๋ยพืชสด เมื่อทราบปริมาณธาตุอาหารที่ได้แล้ว ให้คำนวณปริมาณธาตุอาหารส่วนที่ยังไม่เพียงพอ และใส่ปุ๋ยเคมีเพิ่มเติม เป็นการเพิ่มอินทรีย์วัตถุให้กับ ดิน ช่วยลดต้นทุนการผลิต เพิ่มประสิทธิภาพของปุ๋ยเคมีที่ใช้

3.2 การใช้ปุ๋ยหมักอย่างเดียว แนะนำให้ใช้ 2 ตันต่อไร่ โดยหว่านให้ทั่วพื้นที่ แล้ว ไถกลบก่อนปลูกข้าว จะได้ธาตุอาหารโดยเฉลี่ยประกอบด้วยไนโตรเจน 15.4 กิโลกรัมต่อไร่ ฟอสฟอรัส 7.2 กิโลกรัมต่อไร่ และโพแทสเซียม 24.6 กิโลกรัม ซึ่งเพียงพอต่อความต้องการของข้าว โดยไม่ต้องใช้ ปุ๋ยเคมี อย่างไรก็ตามธาตุอาหารที่ได้จะแตกต่างกันไปตามชนิดของปุ๋ยหมักที่ใช้ (ตารางที่ 2)

3.3 การใช้ปุ๋ยคอกอย่างเดียว แนะนำอัตรา 0.5 ตันต่อไร่ โดยหว่านให้ทั่วพื้นที่แล้ว ไถ กลบก่อนปลูกข้าว จะได้ธาตุอาหารโดยเฉลี่ย ประกอบด้วยไนโตรเจน 11.6 กิโลกรัมต่อไร่ ฟอสฟอรัส 17.35 กิโลกรัมต่อไร่ และโพแทสเซียม 10.8 กิโลกรัม ซึ่งเพียงพอต่อความต้องการของข้าวโดยไม่ต้องใช้ ปุ๋ยเคมี อย่างไรก็ตามธาตุอาหารที่ได้จะแตกต่างกันไปตามชนิดของปุ๋ยคอกที่ใช้

ประโยชน์ของปุ๋ยหมัก/ปุ๋ยคอก

1. ช่วยปรับสมบัติทางกายภาพของดิน ทำให้ดินร่วนซุย การระบายอากาศดีขึ้น การ ระบายน้ำของดินเหนียวดีขึ้น
2. เป็นแหล่งธาตุอาหารของพืช ทั้งธาตุอาหารหลัก ธาตุอาหารรอง และธาตุอาหารเสริม
3. เพิ่มอินทรีย์วัตถุให้กับดิน ช่วยดูดยึดธาตุอาหาร ลดการสูญเสียจากการถูกชะล้าง เนื่องจากเพิ่มพื้นที่ดูดซับประจุบวก และปลดปล่อยออกมาให้พืชใช้อย่างช้าๆ
4. เพิ่มความต้านทานต่อการเปลี่ยนแปลงความเป็นกรดเป็นด่างของดิน

วิธีที่ 4 ใส่ปุ๋ยชีวภาพ พด.12 ได้จากการขยายเชื้อสารเร่งจุลินทรีย์ซูเปอร์ พด.12 กับปุ๋ย หมัก แล้วนำไปใส่ช่วงเตรียมดินตามอัตราที่กำหนด คือ 300 กิโลกรัมต่อไร่ เพิ่มปริมาณไนโตรเจนเฉลี่ย

3 กิโลกรัมต่อไร่ต่อปี เพิ่มการละลายหินฟอสเฟตร้อยละ 15-45 เพิ่มการละลายของโพแทสเซียมเฟลด์สปาร์ร้อยละ 10 และช่วยปลดปล่อยฟอสฟอรัสและโพแทสเซียมที่ถูกตรึงให้เป็นประโยชน์ สร้างฮอร์โมนกระตุ้นการงอกของเมล็ด ส่งเสริมการเจริญของระบบรากพืช และการเจริญเติบโตของพืช ลดปริมาณการใช้ปุ๋ยเคมีลงได้ร้อยละ 25-30 และเพิ่มผลผลิตร้อยละ 10-15 วิธีการใส่ปุ๋ยมีหลายวิธี ควรเลือกวิธีการที่ปฏิบัติได้ง่ายในพื้นที่นั้นๆ ลงทุนต่ำและเป็นวิธีการที่ให้ผลตอบแทนสูงสุด การใส่ปุ๋ยทั้ง 4 วิธีการ จะได้ปริมาณธาตุอาหารไนโตรเจน ฟอสฟอรัส และโพแทสเซียมผันแปรตามชนิดปุ๋ยที่ใช้ซึ่งเพียงพอต่อความต้องการของข้าวในการเจริญเติบโตและให้ผลผลิตที่สูงขึ้นคุ้มค่าต่อการลงทุน

5. การใช้น้ำหมักชีวภาพที่เตรียมจากสารเร่งซูเปอร์ พด.2 น้ำหมักชีวภาพได้จากการหมักวัสดุอินทรีย์ ไม่ว่าจะเป็นพืชหรือสัตว์ที่มีลักษณะสดหรืออบน้ำ โดยกิจกรรมของจุลินทรีย์ในสภาพที่ไม่ต้องการอากาศ (สารเร่งซูเปอร์ พด.2) การใช้น้ำหมักชีวภาพให้มีประสิทธิภาพนั้น ต้องใช้ควบคู่ไปกับการปรับปรุงบำรุงดินด้วยอินทรีย์วัตถุ น้ำหมักชีวภาพช่วยส่งเสริมการเจริญเติบโตของพืช เร่งการเจริญเติบโตของรากพืช เพิ่มการขยายตัวของใบและยึดตัวของลำต้น ส่งเสริมการออกดอกและติดผลของพืช

วิธีการใช้น้ำหมักชีวภาพในนาข้าว

น้ำหมักชีวภาพที่เตรียมจากสารเร่งซูเปอร์ พด.2 ใช้อัตรา 15 ลิตรต่อไร่ โดยแบ่งใส่ 3 ครั้งๆ ละ 5 ลิตร ใส่พร้อมปล่อยน้ำเข้านา หรือถ้าฉีดพ่นให้เจือจางกับน้ำสัดส่วน 1 : 500 หรือใช้น้ำหมักชีวภาพ 13 ซ่อนโต๊ะ ในน้ำ 100 ลิตร ฉีดพ่นช่วงข้าวอายุ 30 50 และ 60 วัน

6. การคัดเลือกพันธุ์ข้าวแนะนำที่เหมาะสมปลูกในดินเปรี้ยวจัด

ดินเปรี้ยวจัดที่ได้รับการปรับปรุงแก้ไขแล้วสามารถปลูกข้าวได้ทุกพันธุ์ การเลือกพันธุ์ข้าวมาปลูกนั้น จำเป็นต้องพิจารณาปัจจัยหลายๆ ด้านประกอบกัน ได้แก่ สภาพภูมิประเทศ ภูมิอากาศ ความต้องการบริโภคของประชากรในพื้นที่ ความต้องการของตลาดและราคาข้าวอยู่ในเกณฑ์สูงเนื่องจากเกษตรกรส่วนใหญ่จะปลูกข้าวไว้รับประทาน และส่วนที่เหลือจำหน่ายให้โรงสี สำหรับพันธุ์ข้าวที่แนะนำให้ปลูกในพื้นที่ดินเปรี้ยวจัดในภาคกลางและภาคตะวันออก มีดังนี้

- พันธุ์ข้าวไม่ไวต่อช่วงแสง ได้แก่ ข้าวเจ้าพันธุ์ กข. ต่างๆ ปทุมธานี 1 ปทุมธานี 60 สุพรรณบุรี 60 สุพรรณบุรี 90 ชัยนาท 1 พิษณุโลก 2 เป็นต้น

- พันธุ์ข้าวไวต่อช่วงแสง ได้แก่ ขาวดอกมะลิ 105 ข้าวหอมคลองหลวง แก้วรวง 88 ขาวตาแห้ง 17 ขาวปากหม้อ 148 นางมลเอส-4 เหลืองปะทิว 123 เป็นต้น

7. การจัดน้ำในดินเปรี้ยวจัดเพื่อปลูกข้าว

น้ำเป็นปัจจัยที่จำเป็นสำหรับการปลูกพืชทุกชนิด โดยเฉพาะปลูกข้าวต้องมีน้ำขังในนาตลอดฤดูกาลปลูก ถ้าข้าวขาดน้ำในช่วงตั้งท้องเมล็ดข้าวจะลีบ และได้ผลผลิตข้าวต่ำ นอกจากนั้นนาข้าวที่เป็นดินเปรี้ยวจัด ถ้าปล่อยน้ำขังในนาแล้วระบายน้ำออกเป็นระยะๆ ทุก 4 สัปดาห์ เปลี่ยนน้ำใหม่เข้า

นา เป็นการล้างกรดและล้างสารพิษออกจากดิน การมีน้ำขังในนาช่วยป้องกันการเกิดออกซิเดชันของไฟโรตในดิน ลดการเกิดกรดเพิ่มขึ้นในดินด้วย ข้าวที่ปลูกจะเจริญงอกงามและให้ผลผลิตสูง ดังนั้นในพื้นที่ดินเปรี้ยวจัดที่อยู่ในเขตชลประทาน มีคลองส่งน้ำและมีน้ำใช้ตลอดปี เกษตรกรสามารถปลูกข้าวได้ปีละ 2 ครั้ง ดินมีความชุ่มชื้นต่อเนื่องเป็นเวลานาน ทำให้ดินเปรี้ยวจัดที่ปรับปรุงด้วยวัสดุปูนมีความรุนแรงของกรดลดลงอย่างต่อเนื่อง ทำให้ประสิทธิภาพของปูนที่ใช้อยู่ได้นาน 4-5 ปี ช่วยลดปริมาณการใช้ปูนในครั้งต่อไป เป็นการลดต้นทุนการผลิตให้เกษตรกรอีกทางหนึ่ง

การจัดการน้ำในการปลูกข้าว มีรายงานว่า ข้าวต้องการน้ำในการเจริญเติบโต และการให้ผลผลิตประมาณ 180-300 มิลลิเมตรต่อเดือน การปลูกข้าวแต่ละครั้งควรได้รับน้ำ 720-1,200 มิลลิเมตร ถ้าข้าวขาดน้ำในช่วงการพัฒนาช่อดอกจนถึงดอกบาน จะมีผลกระทบต่อผลผลิต การขาดน้ำเพียง 15 วัน ผลผลิตเมล็ดข้าวจะลดลงในอัตรา 2 เปอร์เซ็นต์ต่อวัน ดังนั้นต้องควบคุมระดับน้ำในนาให้มีน้ำขังสูง 5-10 เซนติเมตรตลอดฤดูปลูก และระบายน้ำออกก่อนถึงระยะเก็บเกี่ยวประมาณ 20 วัน

8. การไถกลบตอซังข้าว หลังเก็บเกี่ยวข้าว ฟางข้าวและตอซังข้าว ควรทิ้งไว้ในพื้นที่นาของเกษตรกร และทำการไถกลบเพื่อเพิ่มอินทรีย์วัตถุให้แก่ดินต่อไป วิธีการไถกลบ มีดังนี้

8.1 พื้นที่นาเขตชลประทาน ในเขตพื้นที่เขตชลประทานซึ่งสามารถปลูกข้าวได้ต่อเนื่อง 2 ครั้งต่อปี หลังจากเก็บเกี่ยวข้าวแล้ว ไม่ต้องเผาตอซังและฟางข้าว ให้ไถกลบตอซังโดยปฏิบัติดังนี้

1) ผสมน้ำหมักจำนวน 3 ลิตรต่อไร่กับน้ำ 100 ลิตร เทน้ำหมักให้ไหลไปตามน้ำ ขณะที่เปิดน้ำเข้านาจนทั่วแปลงนา หรือใช้รถบรรทุกสารละลายน้ำหมักสาดให้ทั่วแปลงนา ขณะเดียวกันใช้รถตีฟางย่ำฟางให้จมลงดิน ปล่อยให้ย่อยสลาย 10 วัน

2) หลังจากหมักฟางเป็นเวลา 10 วัน ใส่ น้ำหมัก 2 ลิตร ผสมกับน้ำ 100 ลิตร สาดให้ทั่วแปลงนาอีกครั้ง แล้วใช้รถไถตีฟางตามอีกครั้ง หมักทิ้งไว้ 5 วัน

3) แล้วจึงทำเทือกเพื่อเตรียมหว่านหรือปักดำข้าวครั้งใหม่ต่อไป

8.2 พื้นที่นาเขตเกษตรน้ำฝน เกษตรกรมีการปลูกข้าวเป็นพืชหลักเพียงอย่างเดียว ตลอดฤดูเพาะปลูกโดยอาศัยน้ำฝน หลังการเก็บเกี่ยวข้าว ให้ทิ้งฟางข้าวและตอซังไว้ในพื้นที่ของเกษตรกร เพื่อเป็นการคลุมผิวดิน จากนั้นเมื่อเข้าสู่ต้นฤดูฝนประมาณปลายเดือนเมษายนหรือต้นเดือนพฤษภาคม ให้ปฏิบัติดังนี้

1) ผสมน้ำหมักจำนวน 3 ลิตรต่อไร่ กับน้ำ 100 ลิตร เทน้ำหมักตามบริเวณคันนา หรือสาดให้ทั่วสม่ำเสมอ แล้วใช้รถไถย่ำฟางให้จมดินหมักทิ้งไว้ 10 วัน

2) หลังจากหมักฟาง 10 วัน ใส่ น้ำหมัก 2 ลิตร ผสมกับน้ำ 100 ลิตร ให้ทั่วแปลงนาแล้วใช้รถตีฟางตามไปด้วย ปล่อยให้ย่อยสลายอีก 5 วัน

3) แล้วจึงทำเพื่อเตรียมดินพร้อมที่จะปลูกข้าวต่อไป

4) หรือหลังเก็บเกี่ยวข้าว เกษตรกรสามารถปลูกพืชใช้น้ำน้อยบางชนิด เช่น พืชตระกูลถั่ว ข้าวโพด และฝัก เช่น แตงโม แตงกวา เมื่อเก็บเกี่ยวผลผลิตแล้ว จึงไถกลบเพื่อรอเตรียมแปลงพร้อมที่จะปลูกข้าวต่อไป

ประโยชน์ของการไถกลบตอซังและฟางข้าว

1. ช่วยในการปรับปรุงสมบัติทางกายภาพของดิน ทำให้ดินมีความโปร่งร่วนซุย การถ่ายเทอากาศดีขึ้น และความหนาแน่นของดินลดลงด้วย

2. เพิ่มปริมาณอินทรีย์วัตถุให้กับดิน การไถกลบตอซังข้าวสามารถยกระดับของปริมาณอินทรีย์วัตถุในดินได้

3. เพิ่มความเป็นประโยชน์ของธาตุอาหารพืชในดิน มีรายงานว่า การไถกลบตอซังข้าวติดต่อกันเป็นระยะเวลานาน จะช่วยลดความเป็นพิษที่เกิดจากเหล็กและแมงกานีสในดิน และตอซังข้าวที่ไถกลบเมื่อย่อยสลาย จะปลดปล่อยธาตุอาหารลงดินให้ข้าวดูดไปใช้ได้ ปริมาณธาตุอาหารในตอซังข้าวเฉลี่ย ประกอบด้วย ไนโตรเจน 0.55 เปอร์เซ็นต์ ฟอสฟอรัส 0.09 เปอร์เซ็นต์ และโพแทสเซียม 2.39 เปอร์เซ็นต์

การจัดการดินนาเปรี้ยวจัดให้สามารถปลูกข้าวได้ผลผลิตสูง

ทำได้โดยบูรณาการวิธีการจัดการดิน การจัดการน้ำ และจัดการพืชที่เหมาะสมเข้าด้วยกัน และปฏิบัติตามขั้นตอนต่างๆ ดังกล่าว ข้างต้น สามารถเพิ่มผลผลิตข้าว จากเดิมก่อนปรับปรุงได้ผลผลิตข้าวเพียง 200-300 กิโลกรัมต่อไร่ เพิ่มขึ้น 500-650 กิโลกรัมต่อไร่ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับพันธุ์ข้าวที่ปลูกและระดับความรุนแรงของกรดในดินเปรี้ยวจัด

แนวทางการจัดการตอซังและฟางข้าว

การไถกลบตอซัง (Crop Residue Incorporation) หมายถึง การไถกลบตอซังหรือพืชไร่ที่มีอยู่ในไร่ภายหลังจากการเก็บเกี่ยวผลผลิตแล้วลงไปไถในดินระหว่างการเตรียมพื้นที่เพราะปลูกขณะที่ดินมีความชื้น และปล่อยให้ทิ้งไว้ช่วงระยะเวลาหนึ่ง เพื่อให้เกิดกระบวนการย่อยสลายในดิน ซึ่งจะกลายเป็นแหล่งของอินทรีย์วัตถุและธาตุอาหารพืช แล้วจึงปลูกพืชหลักตามที่ต้องการต่อไป (กรมพัฒนาที่ดิน, 2558)

ในปัจจุบันได้มีการนำเทคโนโลยีทางชีวภาพของกรมพัฒนาที่ดิน โดยการนำน้ำหมักชีวภาพซูเปอร์ พด.2 ที่ได้จากการหมักวัสดุเศษปลา หอยเชอรี่ ผักผลไม้ หรือเศษอาหารบ้านเรือน โดยกิจกรรมของจุลินทรีย์ มาใช้ประโยชน์ในการหมักตอซัง โดยน้ำหมักชีวภาพ ซูเปอร์ พด.2 มีประโยชน์เป็นสารเสริมการเติบโตประกอบด้วยฮอร์โมนออกซิน จิบเบอเรลลิน ไซโตไคนิน และกรดอินทรีย์ รวมถึงวิตามินบีหลายชนิด ช่วยในการกระตุ้นการเจริญและเพิ่มจำนวนของจุลินทรีย์ดิน ทำหน้าที่ย่อยสลายตอซังและฟางข้าวได้ดียิ่งขึ้น ตอซังและฟางข้าวอ่อนนุ่มย่อยสลายได้ง่ายและไถกลบสะดวกขึ้น

วิธีการทำน้ำหมักชีวภาพซูเปอร์ พด.2

1. ถังหมักที่มีฝาปิดสนิท จะเป็นถังพลาสติก กระเบื้องเคลือบ โอง และอื่นๆ ที่มีปากกว้างพอที่จะใส่วัตถุดิบได้โดยง่าย อุปกรณ์สำหรับหมักควรมีขนาดที่เหมาะสม กับจำนวนหรือปริมาณของเศษซากวัตถุดิบที่จะใช้ในการ ถ้าขนาดอุปกรณ์ใหญ่กว่ามาก อาจใช้ถังพลาสติกสีดำสำหรับใส่ขยะ แล้วทำการมัดปากถุงปิดให้สนิทก็สามารถใช้ได้ เพื่อให้เกิดการย่อยสลายดีขึ้น

1.1 ผัก – ผลไม้ อวบน้ำทุกชนิด รวมทั้งเปลือกผลไม้ที่สด ไม่เน่าเปื่อย ได้แก่

1.1.1 พืชผักสด เช่น ผักบุง กวางตุ้ง คะน้า ผักกาดขาว และตำลึง ฯลฯ

1.1.2 ผลไม้สุก เช่น กล้วยน้ำว้า มะละกอ และฟักทอง ฯลฯ

1.1.3 ผลไม้ดิบ เช่น กล้วยน้ำหว่าดิบ และมะละกอ ฯลฯ

1.2 สัตว์ เช่น เนื้อหรือกระดูกปลา หอยเชอร์รี่ ไข่ไก่ นมสด ฯ

1.3 น้ำตาล (น้ำตาลทราย น้ำตาลปีบ กากน้ำตาล) ที่มีราคาถูกและมีธาตุอาหารของ

จุลินทรีย์

1.4 สารเร่ง ซูเปอร์ พด.2

ส่วนผสมน้ำหมักชีวภาพ ซูเปอร์ พด.2 มีดังนี้ คือ

1. น้ำหมักชีวภาพจากผักผลไม้ จำนวน 50 ลิตร (ใช้เวลาหมัก 7-10 วัน) มีส่วนผสมดังนี้

ผักหรือผลไม้	40	กิโลกรัม
กากน้ำตาล	10	กิโลกรัม
น้ำ	10	ลิตร (หรือให้ท่วมวัสดุหมัก)
สารเร่ง ซูเปอร์ พด.2	1	ซอง (25 กรัม)

2. น้ำหมักชีวภาพจากปลาหรือหอยเชอร์รี่ จำนวน 50 ลิตร (ใช้เวลาหมัก 15-21 วัน) มี

ส่วนผสม ดังนี้

ปลาหรือหอยเชอร์รี่	30	กิโลกรัม
ผลไม้	10	กิโลกรัม
กากน้ำตาล	10	กิโลกรัม
น้ำ	10	ลิตร
สารเร่ง ซูเปอร์ พด.2	1	ซอง

ขั้นตอนการทำน้ำหมักชีวภาพ ซูเปอร์ พด.2 มีดังนี้

1. ทำการผสมน้ำกับกากน้ำตาล แล้วคนให้เข้ากัน

2. หั่นหรือสับวัสดุพืชหรือสัตว์ให้เป็นชิ้นเล็ก ๆ แล้วนำไปผสมกับกากน้ำตาลและน้ำในถัง

หมักที่เตรียมไว้

3. นำสารเร่ง ชุปเปอร์ พด.2 จำนวน 1 ซอง ผสมในน้ำ 10 ลิตร แล้วคนให้เข้ากันเป็นระยะเวลา 5 – 7 นาที

4. เทสารละลายสารเร่ง ชุปเปอร์ พด.2 ลงไปในถังหมัก คนส่วนผสมทุกอย่างให้เข้ากัน และไม่ต้องปิดฝาให้สนิท ตั้งไว้ในที่ร่ม

5. ในระหว่างการหมัก ควรทำการคนหรือกวน 1 ครั้ง/วัน เพื่อระบายก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ และทำให้ส่วนผสมคลุกเคล้าเข้ากันได้ดียิ่งขึ้น

6. ในระหว่างการหมักจะเกิดฟ้ายาวซึ่งเป็นเชื้อจุลินทรีย์ที่ผิวหน้าของวัสดุหมัก ฟองก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ และกลิ่นแอมโมเนีย

การใช้น้ำหมักชีวภาพ ชุปเปอร์ พด.2 อย่างมีประสิทธิภาพ

1. น้ำหมักชีวภาพมีค่าความเข้มข้นของสารละลายสูง (ค่าEC เกิน 4 dS/m) และเป็นกรดจัดมีค่า pH อยู่ระหว่าง 3.6–4.5 ก่อนนำไปใช้กับพืชต้องทำให้เจือจางโดยผสมน้ำหมักชีวภาพ อัตรา 30-50 ซีซีต่อน้ำ 20 ลิตร

2. น้ำหมักชีวภาพจะเป็นประโยชน์ต่อพืชได้สูงสุดต้องใช้เวลาในการหมักจนแน่ใจว่าจุลินทรีย์ย่อยสลายสารได้สมบูรณ์แล้ว จึงนำไปใช้กับพืชได้

3. น้ำหมักชีวภาพแต่ละสูตรมีธาตุอาหารเกือบทุกชนิด แต่มีในปริมาณต่ำควรใส่ปุ๋ยอินทรีย์ ได้แก่ ปุ๋ยคอก ปุ๋ยหมัก ปุ๋ยพืชสด หรือปุ๋ยเคมีเสริมทางดิน น้ำหมักชีวภาพแต่ละสูตรมีฮอร์โมนพืชในระดับที่แตกต่างกัน ขึ้นอยู่กับวัตถุดิบที่นำมาใช้น้ำหมักชีวภาพ มีฮอร์โมนในกลุ่มออกซิน ได้แก่ อินโดลอะซิติกแอซิด (IAA) มีผลในการเร่งการเจริญเติบโตของยอด กระตุ้นการเกิดรากของกิ่งปักชำ ฮอร์โมนจิบเบอเรลลิน (GA3) กระตุ้นการเจริญเติบโตของต้น ส่งเสริมการออกดอกและทำให้ช่อดอกยืดยาวขึ้น และฮอร์โมนกลุ่มไซโตไคนิน ได้แก่ เซติน (Zeatin) และไคเนติน (Kinetin) มีผลกระตุ้นการเกิดตา ช่วยเคลื่อนย้ายอาหารในต้นพืชและช่วยให้ผักมีความสดนานขึ้น

วิธีการไถกลบตอซัง

1. พื้นที่เขตชลประทาน ในเขตพื้นที่ชลประทาน ซึ่งสามารถปลูกข้าวได้ต่อเนื่อง 2-3 ครั้งต่อปี หลังจากเก็บเกี่ยวข้าวแล้วไม่ต้องเผาตอซัง และฟางข้าว ให้ปฏิบัติ ดังนี้

- ผสมน้ำหมักชีวภาพ ชุปเปอร์ พด.2 จำนวน 5 ลิตรต่อไร่ กับน้ำ 100 ลิตร

- เทสารละลายน้ำหมักชีวภาพ ชุปเปอร์ พด.2 ไหลไปตามน้ำขณะที่เปิดน้ำเข้านา จนทั่วแปลงนาหรือใช้รถบรรทุกสารละลายน้ำหมักชีวภาพชุปเปอร์ พด.2 สาดให้ทั่วแปลงนาขณะเดียวกันใช้รถตีฟางย่ำให้จมลงดิน

- ปล่อยให้ย่อยสลาย 10-15 วัน

- หลังจากนั้นจึงทำเทือก เพื่อเตรียมหว่านหรือปักดำข้าวครั้งใหม่ต่อไป หรือ สามารถปลูกพืชไร่เศรษฐกิจชนิดอื่นได้ เช่น พืชตระกูลถั่วและข้าโพด เป็นต้น

2. พื้นที่เขตเกษตรน้ำฝน ในกรณีปลูกข้าวเพียงอย่างเดียวตลอดฤดูเพาะปลูก โดยอาศัยน้ำฝน หลังจากการเก็บเกี่ยวข้าว ให้ทิ้งฟางข้าวหรือตอซังไว้ในพื้นที่ เพื่อเป็นการคลุมหน้าดิน เมื่อเข้าสู่ต้นฤดูฝน ช่วงปลายเดือนเมษายน หรือต้นเดือนพฤษภาคม ให้ปฏิบัติ ดังนี้

- ผสมน้ำหมักชีวภาพซุเปอร์ พด.2 จำนวน 5 ลิตร ต่อไร่ กับน้ำ 100 ลิตร
- ใส่สารละลายน้ำหมักชีวภาพซุเปอร์ พด.2 ลงในถังที่ติดกับรถปั่นฟางแล้ว หยอดไปพร้อมกับการปั่นฟาง หรือสาดให้ทั่วสม่ำเสมอ แล้วใช้รถไถย่ำฟางให้จมดิน หมักทิ้งไว้ 10-15 วัน
- หลังจากหมักฟาง 10-15 วัน จึงทำเพื่อเตรียมแปลง พร้อมที่จะปลูกข้าวต่อไป

แนวทางการพัฒนาในเขตเกษตรกรรมขั้นดี

- ต้องมีมาตรการในการรักษาคุ้มครองพื้นที่เกษตรกรรมขั้นดีไว้ เพื่อคงให้เป็นพื้นที่เกษตรขั้นดีของประเทศไทยอย่างถาวรยั่งยืน
- รัฐควรส่งเสริม สนับสนุนให้เกษตรกรสามารถใช้ที่ดินทำการเกษตรให้เกิดประโยชน์สูงสุดอย่างยั่งยืน
- เพื่อป้องกันการครอบครองพื้นที่โดยกลุ่มนายทุน และนำที่ดินไปใช้ประโยชน์นอกภาคการเกษตรหรือมีการทิ้งร้าง จึงควรมีมาตรการตรวจสอบติดตาม เช่น มาตรการด้านภาษีที่ดิน และมาตรการ ช่วยเหลือเกษตรกรที่ต้องการมีที่ดินทำการเกษตร
- นำเทคโนโลยีนวัตกรรมและเครื่องจักรเกษตรมาใช้ในการผลิตในเขตนี้อย่างเข้มข้น เพื่อให้สามารถเพิ่มผลผลิตโดยเฉพาะผลผลิตเพื่อการส่งออก และสามารถแข่งขันในตลาดโลกได้

แนวทางการพัฒนาในเขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตสูง (ประเภทที่ 1)

- เป็นพื้นที่เป้าหมายในการลงทุนพัฒนาโครงสร้างทางการเกษตร เช่น ระบบชลประทาน และระบบโลจิสติกส์
- รัฐต้องส่งเสริมสนับสนุนด้านเทคโนโลยีการผลิต และการตลาดให้เกษตรกร สามารถทำการผลิต มีรายได้สูงเพียงพอที่จะจูงใจให้เกษตรกรทำการเกษตรได้อย่างยั่งยืน
- ต้องมีมาตรการคุ้มครองพื้นที่ในเขตนี้ เพื่อประเทศมีพื้นที่เพียงพอในการทำการเกษตร เพื่อความมั่นคงด้านอาหารของประชากรประเทศ

ตารางที่ 7-1 กิจกรรมที่จะดำเนินการของกรมพัฒนาที่ดิน

เขตการใช้ที่ดิน (เกษตรกรรม)	แผนงาน/โครงการ	งบประมาณ (บาท)
เขตเกษตรกรรม		
1. เขตเกษตรกรรมขั้นดี เนื้อที่ 11,495 ไร่ ประกอบด้วย 1.1 เขตทำนา เนื้อที่ 11,495 ไร่	1. การส่งเสริมการผลิตและการใช้สารอินทรีย์ 2. การพัฒนากลุ่มเกษตรกรใช้สารอินทรีย์ลดการใช้สารเคมีทางการเกษตร 3. สนับสนุนเมล็ดพันธุ์พืชปุ๋ยสด 4. ส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงดินด้วยพืชปุ๋ยสด 5. การรณรงค์ไถกลบตอซังเพื่อเพิ่มอินทรีย์วัตถุและแร่ธาตุในดิน 6. การจัดหาวัสดุปุ๋ยเพื่อการเกษตร (ปุ๋ยมาร์ล) 7. ส่งเสริมการเพิ่มผลผลิตพืชในพื้นที่ดินเปรี้ยว	2,500 32,500 74,375 32,000 17,000 1,200,000 15,000
2. เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตสูง (ประเภท 1) เนื้อที่ 185 ไร่ ประกอบด้วย 2.1 เขตทำนา เนื้อที่ 185 ไร่	1. การส่งเสริมการผลิตและการใช้สารอินทรีย์ 2. การพัฒนากลุ่มเกษตรกรใช้สารอินทรีย์ลดการใช้สารเคมีทางการเกษตร 3. สนับสนุนเมล็ดพันธุ์พืชปุ๋ยสด 4. ส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงดินด้วยพืชปุ๋ยสด 5. การรณรงค์ไถกลบตอซังเพื่อเพิ่มอินทรีย์วัตถุและแร่ธาตุในดิน 6. การจัดหาวัสดุปุ๋ยเพื่อการเกษตร (ปุ๋ยมาร์ล) 7. ส่งเสริมการเพิ่มผลผลิตพืชในพื้นที่ดินเปรี้ยว	2,500 32,500 40,163.25 8,100 17,000 216,000 2,700

ตารางที่ 7-2 สรุปกิจกรรมที่จะดำเนินงานของหน่วยงานอื่น

เขตการใช้ที่ดิน	กิจกรรมที่ขอการสนับสนุนจากส่วนราชการอื่น
1. เขตพื้นที่เกษตรกรรม เนื้อที่ 11,688 ไร่	
1.1 เขตพื้นที่เกษตรกรรมชั้นดี เนื้อที่ 11,495 ไร่ ประกอบด้วย -เขตพื้นที่ทำนา	<ol style="list-style-type: none">1. โครงการส่งเสริมการผลิตข้าวหอมปทุมคุณภาพดีและได้มาตรฐานเมล็ดพันธุ์ (ศูนย์วิจัยข้าวคลองหลวง)2. โครงการส่งเสริมการผลิตข้าวอินทรีย์ (กรมการข้าว)3. โครงการส่งเสริมและพัฒนาสินค้าเกษตรชีวภาพ (กรมส่งเสริมการเกษตร)4. โครงการส่งเสริมการใช้สารชีวภัณฑ์แมลงศัตรูพืชธรรมชาติทดแทนสารเคมีทางการเกษตร (กรมส่งเสริมการเกษตร)5. โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (กรมส่งเสริมการเกษตร)6. โครงการส่งเสริมและพัฒนาสินค้าเกษตรอัตลักษณ์พื้นถิ่น (กรมส่งเสริมการเกษตร)7. โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตข้าวปทุมธานี 1 โดยใช้เทคโนโลยีเกษตรอัจฉริยะ (กรมการข้าว)8. โครงการส่งเสริมและเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตและแปรรูปจังหวัดปทุมธานี (อุตสาหกรรมจังหวัด)9. โครงการส่งเสริมและเพิ่มศักยภาพการผลิตและแปรรูปจังหวัดปทุมธานี (กรมส่งเสริมการเกษตร)10. โครงการส่งเสริมการใช้เครื่องจักรกลทางการเกษตร (กรมส่งเสริมการเกษตร)11. โครงการพัฒนาศูนย์บริการและการบริหารงานการปลูกข้าวความแม่นยำสูงของนาแปลงใหญ่ (กรมส่งเสริมการเกษตร)12. โครงการ 1 อำเภอ 1 แปลงเกษตรอัจฉริยะ (กรมการข้าว)13. โครงการเสริมสร้างการจัดทำบัญชีครัวเรือนเพื่อการจัดการเศรษฐกิจระดับครัวเรือน (สำนักงานตรวจบัญชีกรมจังหวัด)14. โครงการส่งเสริมระบบการเกษตรแบบแปลงใหญ่ (กรมส่งเสริมการเกษตร)

ตารางที่ 7-2 (ต่อ)

เขตการใช้ที่ดิน	กิจกรรมที่ขอการสนับสนุนจากส่วนราชการอื่น
1.2 เขตพื้นที่เกษตรกรรม ที่มีศักยภาพการผลิตสูง (ประเภท 1) เนื้อที่ 185 ไร่ ประกอบด้วย เขตพื้นที่ทำนา	<ol style="list-style-type: none">1. โครงการพัฒนารูปแบบเชื้อจุลินทรีย์ย่อยสลายเซลลูโลสในกระบวนการผลิตปุ๋ยหมักผักคตบขวาเพื่อส่งเสริมการเกษตรแบบยั่งยืน (มทร.ธัญบุรี)2. โครงการพัฒนาเกษตรอินทรีย์ (วก, สปก)3. โครงการพัฒนาศักยภาพกระบวนการผลิตสินค้าเกษตร (วก)4. โครงการยกระดับคุณภาพมาตรฐานสินค้าเกษตร (กสก. ,วก.)5. โครงการส่งเสริมและพัฒนาสินค้าเกษตรชีวภาพ (กสก)6. โครงการส่งเสริมการใช้สารชีวภัณฑ์แมลงศัตรูพืชธรรมชาติทดแทนสารเคมีทางการเกษตร (กสก.)7. โครงการส่งเสริมและเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตและแปรรูปจังหวัดปทุมธานี (อต.)8. โครงการพัฒนาเพิ่มขีดความสามารถการตลาดสินค้าจังหวัดปทุมธานีสู่สากล (พณ.)8. โครงการเสริมสร้างการจัดทำบัญชีครัวเรือนเพื่อการจัดการเศรษฐกิจระดับครัวเรือน (สำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์จังหวัด)9. โครงการส่งเสริมการใช้พลังงานทดแทนเพื่อเศรษฐกิจฐานรากจังหวัดปทุมธานี (สำนักงานพลังงานจังหวัด)10. โครงการเพิ่มศักยภาพการดำเนินธุรกิจรวบรวมและแปรรูปผลผลิตการเกษตรในสหกรณ์และกลุ่มเกษตรกร (กสส.)11. โครงการพัฒนาประสิทธิภาพโลจิสติกส์เกษตรเพื่อลดการสูญเสีย (กสก.)12. โครงการส่งเสริมการพัฒนาระบบตลาดภายในสินค้าเกษตร (กข.)13. โครงการพัฒนาศูนย์บริการและการบริหารงานการปลูกข้าวความแม่นยำสูงของนาแปลงใหญ่ (กข.)14. โครงการพัฒนาผลิตภัณฑ์และมาตรฐานสินค้าเกษตรแปรรูป (ตส.)15. โครงการส่งเสริมการหยุดการเผาในพื้นที่การเกษตร (กสก.)16. โครงการถ่ายทอดเทคโนโลยี เรื่องการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตพืชปลอดภัยโดยการจัดการดินปุ๋ยและใช้ชีวภัณฑ์กำจัดศัตรูพืช (กว.)

ตารางที่ 7-2 (ต่อ)

เขตการใช้ที่ดิน	กิจกรรมที่ขอการสนับสนุนจากส่วนราชการอื่น
1.3 เขตประมง เนื้อที่ 8 ไร่	<ol style="list-style-type: none">1. โครงการพัฒนาปุ๋ยหมักชีวภาพจากเศษเหลือใช้ปลาตุกเพื่อเพิ่มมูลค่า (มทร.ธัญบุรี)2. โครงการพัฒนาเทคโนโลยีการเลี้ยงและเพาะพันธุ์ปลาตุกแบบครบวงจรเพื่อยกระดับสินค้าเกษตรมูลค่าสูงสู่มาตรฐานอาหารปลอดภัย (มทร.ธัญบุรี)3. โครงการยกระดับคุณภาพมาตรฐานสินค้าเกษตร (กรมประมง)4. โครงการพัฒนาและส่งเสริมการเลี้ยงปลาแบบครบวงจรเพื่อยกระดับสู่มาตรฐานอาหารปลอดภัย (กระบวนการแปรรูป) (ปม.)
2. เขตแหล่งน้ำ เนื้อที่ 309 ไร่	
2.1 เขตแหล่งน้ำ มีเนื้อที่ 309 ไร่	<ol style="list-style-type: none">1. โครงการกำจัดวัชพืชในคลองส่งน้ำที่ 1 - 14 (คป.รังสิตเหนือ)2. งานซ่อมแซมและบำรุงรักษาโครงการ (คบ.ปท.)3. งานบำรุงรักษาคลองส่งน้ำ (คบ.ปท.)4. งานกำจัดวัชพืช โดยแรงงานคน (คบ.ปท.)

ตาราง 7-3 เป้าหมายการดำเนินงานและงบประมาณ ตำบลคลองเจ็ด อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี แผน 5 ปี (พ.ศ. 2568-2572)

เขตการใช้ที่ดิน	งาน/โครงการ/กิจกรรม	หน่วย นับ	เป้าหมาย					รวม	งบประมาณ					รวม	หน่วยงาน รับผิดชอบ
			2568	2569	2570	2571	2572		2568	2569	2570	2571	2572		
เขตเกษตรกรรม															
1. เขตเกษตรกรรมชั้นดี	1. ส่งเสริมการผลิตและการใช้สารอินทรีย์	ราย	100	100	100	100	100	500	500	500	500	500	500	2,500	พด.
1.1 เขตทำนา	2. การพัฒนากลุ่มเกษตรกรใช้สารอินทรีย์ ลดการใช้สารเคมีทางการเกษตร	กลุ่ม	2	2	2	2	2	10	6,500	6,500	6,500	6,500	6,500	32,500	พด.
	3. สนับสนุนเมล็ดพันธุ์พืชปุ๋ยสด	ตัน	0.5	0.5	0.5	0.5	0.5	2.5	14,875	14,875	14,875	14,875	14,875	74,375	พด.
	4. ส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงดินด้วยพืช ปุ๋ยสด	ไร่	100	100	100	100	100	500	6,500	6,500	6,500	6,500	6,500	32,500	พด.
	5. อนุรักษ์โลกบดขังเพื่อเพิ่ม อินทรีย์วัตถุและแร่ธาตุในดิน	ไร่	10	10	10	10	10	50	3,400	3,400	3,400	3,400	3,400	17,000	พด.
	6. การจัดทาวีสดุปุ๋ยเพื่อการเกษตร (ปุ๋ย มาร์ล)	ตัน	200	200	200	200	200	1,000	240,000	240,000	240,000	240,000	240,000	1,200,000	พด.
	7. การส่งเสริมการเพิ่มผลผลิตพืชในพื้นที่ ดินเปรี้ยว	ไร่	200	200	200	200	200	1,000	3,000	3,000	3,000	3,000	3,000	15,000	พด.

แผนการใช้ที่ดินตำบลคลองเจ็ด อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี

ตาราง 7-3 (ต่อ)

เขตการใช้ที่ดิน	งาน/โครงการ/กิจกรรม	หน่วย นับ	เป้าหมาย					รวม	งบประมาณ					รวม	หน่วยงาน รับผิดชอบ
			2568	2569	2570	2571	2572		2568	2569	2570	2571	2572		
เขตเกษตรกรรม															
2. เขตเกษตรกรรมที่มี ศักยภาพการผลิตสูง (ประเภทที่ 1) 1.1 เขตทำนา	1. ส่งเสริมการผลิตและการใช้สารอินทรีย์	ราย	100	100	100	100	100	500	500	500	500	500	500	2,500	พด.
	2. การพัฒนากลุ่มเกษตรกรใช้สารอินทรีย์ ลดการใช้สารเคมีทางการเกษตร	กลุ่ม	2	2	2	2	2	10	6,500	6,500	6,500	6,500	6,500	32,500	พด.
	3. สนับสนุนเมล็ดพันธุ์พืชปุ๋ยสด	ตัน	0.25	0.30	0.25	0.25	0.30	0.875	7,437.75	8,925	7,437.75	7,437.75	8,925	40,163.25	พด.
	4. ส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงดินด้วยพืช ปุ๋ยสด	ไร่	50	60	50	50	60	270	1,500	1,800	1,500	1,500	1,800	8,100	พด.
	5. อบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อเพิ่ม อินทรีย์วัตถุและแร่ธาตุในดิน	ไร่	10	10	10	10	10	50	3,400	3,400	3,400	3,400	3,400	17,000	พด.
	6. การจัดหาวัสดุปุ๋ยเพื่อการเกษตร (ปุ๋ย มาร์ล)	ตัน	50	30	30	30	40	180	60,000	36,000	36,000	36,000	48,000	216,000	พด.
	7. ส่งเสริมการเพิ่มผลผลิตพืชในพื้นที่ดิน เปรี้ยว	ไร่	50	30	30	30	40	180	750	450	450	450	600	2,700	พด.

หมายเหตุ: งบประมาณที่กำหนดไว้เป็นการประมาณเบื้องต้น อาจมีการเปลี่ยนแปลงตามที่ได้รับการจัดสรรให้ดำเนินการ

เอกสารอ้างอิง

- กรมการปกครอง. 2567. **แผนที่ขอบเขตตำบล ปี 2564 (ไฟล์ข้อมูล)**. กรมพัฒนาที่ดินกระทรวงเกษตรและสหกรณ์, กรุงเทพฯ.
- กรมการปกครอง. 2567. **รายงานสถิติจำนวนประชากรและบ้าน รายจังหวัด รายอำเภอ และรายตำบล (ณ เดือนธันวาคม พ.ศ. 2566)**. แหล่งที่มา :<https://stat.bora.dopa.go.th/stat/statnew/statyear/#/TableTemplate/Area/statpop>. 1 มีนาคม 2566.
- กรมการพัฒนาชุมชน. 2567. **ข้อมูลความจำเป็นพื้นฐาน (จปฐ.) รายจังหวัด รายอำเภอ และรายตำบล ปี 2565**. แหล่งที่มา :<https://ebmn.cdd.go.th/>. 25 กุมภาพันธ์ 2567.
- กรมทรัพยากรน้ำบาดาล. 2567. **ปริมาณน้ำและจำนวนบ่อบาดาล ปี 2565**. แหล่งที่มา :<http://app.dgr.go.th/newpasutara/xml/search.php>. 26 พฤษภาคม 2567.
- กองนโยบายและแผนการใช้ที่ดิน. 2567. **แผนที่สภาพการใช้ที่ดิน ปี 2566 (ไฟล์ข้อมูล)**. กรมพัฒนาที่ดินกระทรวงเกษตรและสหกรณ์, กรุงเทพฯ.
- กองสำรวจดินและวิจัยทรัพยากรดิน. 2567. **แผนที่ทรัพยากรดิน (ไฟล์ข้อมูล)**. กรมพัฒนาที่ดินกระทรวงเกษตรและสหกรณ์, กรุงเทพฯ.
- กรมส่งเสริมการเกษตร. 2567. **จำนวนครัวเรือนเกษตรกรที่ขึ้นทะเบียนเกษตรกร จำแนกรายจังหวัด รายอำเภอ และ รายตำบล (ณ เดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2567)**. แหล่งที่มา :<http://mvos2.gistda.or.th/>. 1 มีนาคม 2567
- กรมอุตุนิยมวิทยา. 2567. **ปริมาณน้ำฝนเฉลี่ยคาบ 30 ปี (พ.ศ. 2537-2566)**. กรมอุตุนิยมวิทยากระทรวง ดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม, กรุงเทพฯ.
- บัณฑิต ต้นศิริ และ คำธณ ไทรพิก. 2542. **คู่มือการประเมินคุณภาพที่ดิน**. กองวางแผนการใช้ที่ดิน กรมพัฒนาที่ดิน.
- สำนักวิจัยและพัฒนาการเกษตรเขตที่ 8. 2559. **9 หลักวิชาการ เพื่อลดต้นทุนและสร้างมูลค่าเพิ่มในการผลิตพืช**. กรมวิชาการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, กรุงเทพฯ.

ที่ปรึกษา

นางนงนุช ศรีพุ่ม	ผู้อำนวยการสำนักงานพัฒนาที่ดินเขต 1
นางมัทธนา ชัยมหาวัน	ผู้เชี่ยวชาญด้านวางระบบการพัฒนาที่ดิน
นายวัชรระ สิงห์โตทอง	ผู้อำนวยการสถานีพัฒนาที่ดินปทุมธานี
กลุ่มวางแผนการใช้ที่ดิน	สำนักงานพัฒนาที่ดินเขต 1
กลุ่มวิชาการเพื่อการพัฒนาที่ดิน	สำนักงานพัฒนาที่ดินเขต 1
กลุ่มวิเคราะห์ดิน	สำนักงานพัฒนาที่ดินเขต 1
กองนโยบายและแผนการใช้ที่ดิน	กรมพัฒนาที่ดิน

คณะผู้จัดทำ

นางสาววัลลภา ชัยมาต	นักวิชาการเกษตรชำนาญการ
นางสาวละออ เฟิงเมือง	นักวิชาการเกษตร
นายทรงสิทธิ์ ชุมเทพ	นักวิชาการเกษตร

www.lidd.go.th

